

Kulturně
2001

společenský časopis
• 9
na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Oldřich Šiška
o české a polské literatuře

Poslední Naštvané eseje
Karla Lišaje

Příloha: Marka Míková – Matky

Obsah:

NOVÁ NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah). Klepnutí na nadpis článku nebo na nadpis části článku (básně, povídky...) Vám zvětší první sloupec s textem článku přes celou šířku okna. Klepnutí na poslední řádek sloupce Vás přenesou na začátek dalšího. Klepnutím na poslední řádky článku (většinou je to podpis) Vám zmenší celou dvoustranu na velikost okna. Klepnutím na komentované obrázky se Vám zvětší příslušný komentář a klepnutí na něj Vám zase zmenší celou dvoustranu na velikost okna.

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Oldřich Šiška: **Česká nebo polská: která je lepší?** (4)
Karel Lišaj: **Naštvaný eseječek pošesté... a posedmé** (8)

Rozhovor

**Sice mnohem víc o tazateli,
ale přesto s Marinem Karlíčkem** (10)

Hudba

Jakub Šofar: Canců dost (CD) (18)

Literatura

Martin Belásek: František Drtikol zblázněný (20)
Vladimír Novotný: Mýtus undergroundové hospody (28)

Představujeme Vám

**Jack si udělat Houby s woctem ve Vesele mrtvém
domečku, rozhovor s Františkem Řezníčkem a ukázky
z jeho díla** (32)

Média a internet

Miroslav Cingl: Lidové 100110101100? (38)

Historie

Martin Groman: Rozdílní svědkové utrpení (40)
Blanka Ronová: Božena Němcová v dopisech synovi (44)

Podobrazník

Honza Hanzl: Hluchý (46)

Příloha

Marka Míková: Matky (47)

**DOBRÁ
ADRESA**

Na titulní stránce: fotografie z představení Matky (viz str. 49)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 9, ročník 2. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Vladimír Novotný, Jan Petružela, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou MK ČR. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Uvodník (uvodník)

O čem se nemluví

??? - O české a polské literatuře (main & mail) (Polsko)
Šofar - Tajný seznam VIII (mateř) (Polsko)

Naši milí,

zářijové číslo Dobré adresy je prakticky celé o literatuře. Protože máte literaturu rádi stejně jako my, jistě vám to nevadí. Kromě literatury objevíte jako obvykle Šofarovy bazary, Lišajův (už bohužel poslední) esejek, Podobrazník a navíc rozhovor s písničkářem Martinem Karlíčkem. Je k němu přiložena fotografie jeho nezletilého syna, který se tatínkem nechává držet v překérně akrobatické poloze. Napodobovat příkladu syna i otce (případně ducha celého obrázku) je povoleno jen na vlastní nebezpečí!

A teď už se pěkně polaskejte s horou písmenek, příště vás za odměnu čekají rozhovory s historikem Nikolajem Savickým a nové, obzvlášť vypečené koláže Vikiho Shocka.

Štefan Švec

Literatura

Belasch: Důstřed... (Slovák) - zřejmě včasně 1x foto
(obitřal) - zřejmě včasně 1x foto
(Karel) - zřejmě včasně 1x foto
Novoty: ... (main & mail) - zřejmě včasně 1x foto
(Karel) - zřejmě včasně 1x foto
(Karel) - zřejmě včasně 1x foto

Představeno: František Kozmicek (Fr. Kozm. - adresář)

Internet: Normy na webu (včetně)

Historie: ~~Barbora~~ Časová řada (Barbora)

Rouva: Dělnická a zlatá (Soběš)

Podobrazník (Dobrá)

Příloha: Marka Půhová: Matky (Matky)

O
čem
se
(ne)
mluví

Česká
nebo

polská:
která

Česká nebo polská: která je lepší? Z pohledu věčnosti na tom samozřejmě skoro vůbec nezáleží a ze všeho nejvíc je důležité, že v obou národních literaturách, které máme na mysli, čili v českém a polském písemnictví 20. století, vznikla slovesná díla tak významná až vynikající, že mohou dojít úspěchu i u čtenářů, kteří ani zbla nevědí, kdepak ta či ona země (Polsko) či zemička (Česko) na mapě leží a zda se tam vůbec píše nějakým zvláštním jazykem. Přece Weiner nebo Schulz, to mohou být Němci, a nějaký Stankovič nebo Gombrowicz, to budou určitě Srbové! Nejde o v titulku vysloveně výsostný klučičí spor, kdo je opravdu lepší, zvláště když dobře víme, kdo je územně a populačně větší aneb početnější a rozsáhlejší. Jde o to, se kterou literaturou

v Evropě se naše slovesná tvorba vůbec může souměřovat, alespoň v rámci jakéhosi kritického hokus pokusu: s početně ještě menší a historicky poměrně mladičkou sousední slovenskou literaturou, s kvantitativně téměř stejnorodou literaturou rakouskou, anebo s těmi písemnictvími, která sice souměřitelná jsou, ale o nichž zase nevíme s výjimkou dvou tří odborníků a několika nadšenců zhora nic, například s maďarskou nebo portugalskou?

Impulsem k zamyšlení, která literatura je která a jaká, se může stát publikace královéhradeckého bohemisty Petra Posledního Hranice dialogu, který vyšla již před třemi lety a v níž se badatel snaží charakterizovat jakési měřítko, s nímž polská bohemistika přistupovala k české próze po roce 1945. Zdá se však, že v otázce této kritické recepce jde o dlouhodobý, tj. o chronický metodologický problém: s určitým zjednodušením můžeme z jednotlivých faktických konstatování Petra Posledního usuzovat, že dokonce i v polské bohemistice dominuje ne-li cosi jako nezájem o českou literární tvorbu, což by bylo skutečně bizarní, pak ovšem zcela zjevně pohled „starší

ho bratra“ nebo „většího bratra“, jež můžeme označit za někdy nezakrývaný, jindy poněkud zakamuflovaný povýšený nadhled. Jak ukazuje Petr Poslední, tento despekt (neboli: neinformovanost, nepochopení, tedy i úděsná neschopnost se kloudně vyznat v literatuře regionu, o němž se jedná) vedl v Polsku nakonec k tomu, že s některými vrcholnými díly české literatury (současná i klasická) začali polskou veřejnost seznamovat nikoli bohemisté, ač ti k tomu měli dostatek příležitostí, ale spisovatelé nebo kritici, kteří byli odněkud odjinud upozorněni na kvas v české literatuře (třeba v šedesátých letech) nebo na překlad pozoruhodného díla. Vesměs ovšem šlo o impuls zvenčí: živý zájem polských samizdatových nakladatelství o knihy Hrabala, Kundery nebo Havla byl pochopitelně vyvolán politickými důvody, nikoli tím, že by je preferovali v akademické půdě spolehlivě zakořenění bohemisté neboli rádobybohemisté.

Od té doby čas trhal oponou seč mohl, v postoji některých polských bohemistů se však ani na rozhraní tisíciletí skoro nic nezměnilo. V diskusi o kvalitě (nebo spíše o nekvalitě) polského slovníku českých spisovatelů, který představuje příklad odborného zmetku, zazněl ze strany polské bohemistiky

je

lepší?

kupříkladu názor, že my Češi jsme přísahali na Štolla a nedovedeme se s tím vyrovnat, zatímco Polákům nic takového nehrozí a zdánlivě ani nehrozilo. To je typický případ nejenom určitého despektu, díky němuž postava jednoho skurilního ideologa překrývá celé spektrum literární tvorby, ale i přenášení společenských a politických reálií do interpretace uměleckého vývoje a do hodnocení polské literatury. Jinými slovy: pokud se dokáže polský čtenář až nekriticky nadchnout kupříkladu díly Bohumila Hrabala, ani za mák se nestará o to, že v té či oné zemi existovali tací či onací vrchnostensští úředníci přes literaturu: jako kdyby v jiných zemích nebyli a jako by též v Polsku nenapáchali tolik škod, až takové svrchované zjevy národní

literatury jako Gombrowicz, Miłosz nebo později Mrozek aj. raději zvolili život v exilu!

Podívejme se na však problém „která literatura je lepší?“ měřítkem (jistěže nikoli optimálním) prestižních mezinárodních literárních cen. Polští spisovatelé byli ve 20. století čtyřikrát dekorováni nejvyššími vavříny a mohou se tedy pochlubit čtyřmi laureáty Nobelovy ceny za literaturu, zatímco české písemnictví pouze jedním, a to ještě až z poslední čtvrtiny uplynulého věku. Udělování Nobelových cen je pochopitelně záležitost velice komplikovaná, nejednou připomíná učiněnou absurdandu, a výčet kongeniálních spisovatelů, kteří ji nikdy neobdrželi, bude nejspíš mnohem úctyhodnější než seznam těch, kdo se touto poctou

laureáta vyvolává velice ošklivou, až zlomyslnou otázku: má dnes někdo sebemenší tušení, kdo to byl Władysław Stanisław Reymont? Odborníci pochopitelně ano a jedinečný Wajdův filmový přepis autorova románu Země zaslíbená se zasloužil o znovuzrození tohoto tvůrce, jiná literární díla však podobné kinematografické berličky nepotřebují. Zkuste se prokousat čtyřdílnou Reymontovou selskou epopejí Sedláci (česky naposledy 1951): můžete být třeba i příjemně překvapeni. Jenže, ruku na srdce: pokud byste se potom prokousali také Holečkovou epopejí Naši, došli byste k názoru, že nestranný pozorovatel by nejspíše přiřkl Nobelovu cenu našemu romanopisci, nikoli Reymontovi, pokud by se ovšem hledal laureát mezi velikány evropského literárního regionalismu.

Za polského „národního básníka“ je od čtyřicátých let pokládán exulant Czesław Miłosz, jehož moralizující a rétorická sbírka Záchrana (Ocalenie) z roku 1945 má punc prototypu polského básnictví vůbec. Dnes je Miłosz možná známější svými traktáty a esey, jeho zralá lyrika, již napsal v exilu již jako laureát „Nobelovky“, nastínila i nový horizont jeho tvorby. Miłosz jako básník debutoval v roce 1933, veškeré jeho rané dílo však možná vůbec nesnese srovnání s dílem o několik

let mladšího Jiřího Ortena: ani s jeho vrcholnou poezií, ani s jeho deníkovými knihami. Též v této básnické generaci se tedy můžeme s polskou literaturou „poměřovat“, zvláště když čtyři roky po Miłoszovi se laureátem Nobelovy ceny za literaturu stal i náš Jaroslav Seifert, který nikoli náhodou zdůraznil, že tento vavřín chápe jako ocenění celé české meziválečné a poválečné poezie. Ostatně jen o tři roky mladší než Czesław Miłosz byl náš Bohumil Hrabal.

Skutečně: právě srovnání české a polské meziválečné tvorby asi vyznívá pro naši národní literaturu více než lichotivě. Tím ani v nejmenším nehodláme vrhnout stín podcenění na slovesné výtvořiny našich severovýchodních sousedů, asi však z dnešního odstupu v tehdejší polské literatuře září především jména jako již zmínění Schulz, Gombrowicz a Witkiewicz (jistěže i Żeromski, Iwaszkiewicz aj.), zatímco tvorba tzv. skamandritů nebo Galczyńskiego byla nesmírně přeceněna: v evropském kontextu představuje spíše půvabnou kuriozitu. Zato v Čechách je tvůrčí spektrum mnohem esteticky všestrannější: po roce 1918 vycházejí spisy Ladislava Klímy, je zde dílo Karla Čapka (včetně prací Josefa Čapka), Haškův Švejk, knihy Vladislava Vančury, Richarda Weinera, Jaroslava Durycha,

mohou honosit (ostatně zrovna v Polsku ji nezískal ani Witkiewicz, ani Gombrowicz, ani Mrozek, nemluvě o Schulzovi, který tragicky zahynul dřív, než si jeho dílo získalo proslulost).

Kdo ji tedy v Polsku dostal? Nejprve Henryk Sienkiewicz, jehož romány jsou svým estetickým myšlením jednoznačně dílem 19. století; autorův nejčtenější román Quo vadis? (z roku 1896) asi jen stěží snese srovnání například s knihami Musila, Lawrence, Rilka a dalších veličin moderní světové literatury. Sentence, že Sienkiewicz je polský Jirásek a že Jirásek je polský Sienkiewicz, také neobstojí, nemluvě o tom, že českou historickou epiku tohoto typu tehdy ztělesňuje tolik odlišný Zikmund Winter. Také jméno dalšího

Česká
nebo
polská:
která

Jana Čepa, Milady Součkové, nemluvě o několika významných básnických generacích.

Čtvrtá polská laureátka Nobelovy ceny za literaturu Wisława Szymborska (nar. 1923) je vrstevnicí našeho Jana Skácela a Ivana Diviše nebo o něco málo starších Jiřího Koláře, Ivana Blatného, Jiřiny Haukové či Emila Juliše. Ani ti žijící z nich se podobného vavřínu asi už nedočkají, jejich básnické dílo je však určitě hodnotově souměřitelné se sbírkami polské básničky, o níž nedávno vydaný Slovník polských spisovatelů praví, že „autorka často pracuje s konkrétním publicistickým a politickým materiálem, který zpočátku převáděla do básnického tvaru“, že Szymborskou „od polymorfie intertextů zachraňuje tvarová konciznost, až tezovitá struktura a prostota a čitelnost textu“ a že „její poetika staví na výrazové jednoduchosti, na pronikavé analýze a diskrétně ztvárněných emocích, autorský pohled je úsměvně humorný, chápavý, nicméně účastně ironický, zvýrazněný žertovou parodií a groteskou“. Slovníková hesla se vskutku nepíší snadno, nebude však takový Skácel či Diviš mnohem lepší?? Stačí si totiž přečíst jejich sbírky a potom se pro změnu začíst do Szymborské. A ještě jedno srovnání: jen o tři roky mladší než polská laureátka je náš Milan Kundera, jehož kandidatura na

Nobelovu cenu za literaturu se dlouho pokládala za nespornou a jehož tvorba (při všech kritických výhradách) je podle všech indicií nesrovnatelně ve světě populárnější (a uznávanější) než tvorba Miłosze a Szymborské.

Polská literární kritika si vysoko cení tzv. generace 1968, čili básníků a prozaiků, kteří vstoupili do literárního života na konci šedesátých let a kteří později svou tvorbou ztělesňovali protest proti konformismu a všem dosavadním konvencím a epigonům. U nás je z této polské „Nové vlny“ asi nejznámější poněkud starší Edward Stachura, máme k dispozici i některé texty Ewy Lipské a Stanisława Baranczaka (v jeho případě díky jejich samizdatové edici) – a zase můžeme srovnávat sine ira et studio. Pak zřejmě záhy získáme dojem, že tvůrčí spektrum jejich českých vrstevníků (tedy reprezentantů mnohem méně početné národní literatury) je přinejmenším souměřitelné, ne-li o poznání esteticky pestřejší a působivější: v abecedním pořadí stačí připomenout generační jména jako třeba Brousek, Gruša, Jirous, Kabeš, Kryl, Stankovič, Šrut, Vodička a kdysi v prvé řadě Miloslav Topinka (opět ponecháváme stranou prozaiky z tohoto pokolení, kupříkladu Ajvaze nebo Matouška). Vzhledem k tomu, že odedávna platí „bohemia non leguntur“, zvolíme: být Poláky,

tihle Češi by byli známí! A být třeba Francouzi, byli by tak slavní!

Vůbec nejde o to, zda je česká literatura geniální či nikoli, anebo zda je polská literární geniálnější či nikoli, nýbrž o mínku, že případný despekt ze strany polských bohemistů a vůbec mluvčích polského kulturního života věru není na místě: česká literatura 20. století má své nesporné umělecké hodnoty, které nelze mechanicky ztotožňovat s odlišnými (v obou případech i výrazně negativními) historickými tradicemi obou zemí. Když se ale známý krakovský bohemista Jacek Baluch nechá na veřejnosti slyšet – po několika letech velvyslancování v Praze! –, že současná česká poezie vůbec neexistuje, poněvadž on ji (ač graduovaný bohemista, placený za čtení českých knížek) prý nezná, jde o velmi zvláštní sylogismus, jenž vrhá nepříznivé světlo na toho, kdo ho pronesl. Szanowny pan docent Baluch tudíž rozhodně „není lepší“ – a právě tak v téže badatelské oblasti brněnský Slovník polských spisovatelů je dozajista lepší než katovický Slovník českých spisovatelů. A konkrétní literární texty je zapotřebí znát, abychom se vyvarovali někdy jistě oboustranného despektu.

Oldřich Šiška

je lepší?

Esejko... Esejko... Z Naštvaných esejků Karla Lišaje

Jsme doba úpadku!
Houby jsme ovšem
doba úpadku, je to
jen příjemný refrén
do esejků. Odjakživa
jsme doba úpadku
a přitom už se
v jeskyních zimou
netulíme (což nás
u některých slečen
z tramvají mrzí).

Jsme doba úpadku! Houby umění, jen řemeslo dovede dojímat lidi, ty jednoduché skládačky odpovídal na podněty. Hle – čudlík zmáčkneš a vydojí se slza. Hle – zmáčkneš druhý a vznešený cit zaplaví kebuli obrazu Božího. Joj tolik slz a vznešených citů!

Řemeslo je věc umu a praxe. Dosadíš do filmu pannu pro film neposkvrněnou, budeš dbát, aby měla čumák něžný a postavu švarnou – a dojmeš muže. Dosadíš do filmu dítě, útlé bude a smutné bude – a dojmeš ženy. Dosadíš do filmu rytíře a princeznu – dojmeš děti, dosadíš do filmu moudré starce a necháš je nebo libovolného z výše uvedených zemřít – a dojmeš všechny. Vše platí pro knihu i obraz, vše ovšem musí být

provedeno s řemeslnou dovedností. Efektní bývá loučení libovolného druhu, nejlépe navždy. Též nenaplněná láska zdá se být účinná, nebo bezmoc v mnoha modifikacích. Podobně jako řada dalších věcí. Stačí si vybrat z katalogu a s trochou vkusu smíchat.

Kde je tedy umění, jaký má ještě smysl psát básně? – Přidáš-li do básně některou z výše uvedených ingrediencí, nepochybiš. Bude se o tobě tvrdit, že dovedeš vyvolat cit. Jinak ještě nedávno bylo možno uměním provokovat. Krční vaky krocánů, profesionálních městských nadutců a suchých církevníků na klíček se rozhořčeně rozžvatlaly vždycky, když se objevilo něco nového. Čím více se rozžvatlaly, tím bylo umění lepší a tím se také výše hodnotilo. Dnes, kdy už nic nového není, a je-li, potom to tak nevypadá, rozžvatlat už není koho. Jediné, co poezie nabízí, je být duchaplný či pudový. Je slabé být chytrý, protože takovou drobnost může zvládnout i filozofie, no nic jiného nezbyvá. Leda mluvit o vlastních traumatických sexuálních zvrácenostech.

6 – O řemesle – dojmáři 7 – Naštvaných esejcích

Jsme doba úpadku! Houby jsme ovšem doba úpadku, je to jen příjemný refrén do esejků. Odjakživa jsme doba úpadku a přitom už se v jeskyních zimou netulíme (což nás u některých slečen z tramvají mrzí). Bájná zlatá doba, ať byla nebo nebyla, je už jen bájí. Žijeme si zatraceně dost jako krysy v noční obilnici. Je nám skvěle, dokonce tak skvěle, že si stíháme psát o tom, jak je doba úpadku. Takže nashle, až zas někdy bude dost dobře na psaní naštvaných esejků.

Karel Lišaj

Rozhovor sice mnohem víc o tazateli, ale přesto
s Martinem Karlíčkem

Martin Karlíček (* 1976), zpěvák a kytarista. Narodil se v paneláku v Ústí nad Orlicí, nyní žije v paneláku v České Třebové. Na Univerzitě Hradec Králové absolvoval obor germanistika-anglistika diplomovou prací s názvem „Ztvárnění zla a temných stránek lidské osobnosti ve vybraných dílech německé literatury“. V osmnácti letech se naučil hrát na kytaru, založil folkovou skupinu a později ji opustil. Svě nejlepší texty napsal v odloučení v jednom bavorském městečku, kde na gymnáziu učil historii německé literatury. Nevstoupil do místního kláštera, jak si předsevzal, nýbrž ve svých třidvaceti letech dojel stopem poprvé k moři, kde s nejmenovanou dívkou zplodil syna Jakuba. Slečna se dnes zove Lenkou Karlíčkovou a momentálně čeká zbrusu novou Martinovu dceru jménem Jana. A zakladatel hradeckého Studentského divadla poezie sedí (?) doma na mateřské dovolené, pracuje jako překladatel a soudní znalec, chystá první CD svých písní, píše básně, sní o moři a o domku pro svou rodinu, a čeká, až mu zavolá jeho manažer. Tím manažerem – jsem já.

Rozhovor s Martinem Karlíčkem

Dnes jsme s Divadlem SDP přijeli na zájezdové představení do Ostravy, dali jsme za to každý průměrně 400 Kč a město hald nám za to poděkovalo tím, že našemu pořadu „Příběh“ složenému z písniček a poezie svévolně změnilo plakát na nehoráznou bulvárni, (cituji :) „Prdel plnou zábavy aneb Vystoupení autistického divadla z Hradce Králové“. Díky tomu nám na rok a půl připravovaný pořad přišli celkem tři diváci. V této souvislosti se tě jako germanisty ptám: „Nemáš z toho poněkud kafkovský pocit?“

Jo.

Nechce se ti mluvit? Známe se už asi dva roky a po alkoholu býváš sdílnější...

Já že jsem někdy pil alkohol?

Začínáš mě vytáčet! Ať lidi vědí, že dokážeš vychlastat tři flašky tvrdýho deně! Parchante nafoukanej, sebestřednej, pokryteckej, kterej si vo sobě myslíš, že když vožralej jako puma řekneš novinářce, že jsi jen trychtýř svojí inspirace, tak jsi bůhvíjak skromnej. Houby! Jsi nabubřelej pokrytec a trychtýř svého špiritusu!

Přesně tak.

Tramín

Tma mi prostřela stůl
Měsíc v úplňku je hlavním chodem noci
Na kýlu skořápky, ve které jsem dnes plul
Se nahá Mona Lisa svůdně vlní v bocích

Skřítkové, kteří bydlí na dně Tramínu
Si brousí nádobíčko pod mou kůží
A ta coura, co je skryta ve vínu
Mi vzadu v pokoji ustlala na růžích

V putykách pátrají po pravém Hamleta
A on tu přitom sedí se mnou před zrcadlem
Místo lebky Yoricka má láhev fernetu
Hladově hltá chleba se škvarkovým sádlem

Tak žijem každý na své straně zrcadla
Já se svým úplňkem a na něj holt zbyly ty škvarky
A Mona Lisa o pár set let omládlá
Nám chodí z dlaní smývat šmouhy od polárky

Z textu
Martina Karlička:

Fajn. Mohl by ses víc vysemenit o našem dnešním prožitku? Zobecnit ho?

Jo – stálo to za pendrek, to je tak jediný zobecnění, který mě napadá – z lidský tuposti a neschopnosti mně je čím dál víc smutno. A to mám školu svejch tchýní.

Jsi ženatý, máš jedno dítě, a ve vedlejším kotei králíkárně tchýni a pratchýni, které ti ten byt darovaly. Obohacuje tě syn Kuba nějak v tvé tvorbě? Obohacují tě v ní nějak tvoje tchýně?

Tak teď jsi mě dostal ... Samou rozpačitostí nevím, co sarkastického bych ti odpověděl, ale vzhledem k okolnostem by bylo snad

Rozhovor sice mnohem víc o tazateli, ale přesto
s Martinem Karličkem

nejlepší mlčet. Nicméně budiž – Kuba mě obohacuje velmi intenzivně – zrovna tak intenzivně, jak mě tchýně serou.

Čím tě nejvíc obohacuje? Čím tě nejvíc serou?

Kuba svou přirozeností. Tchýně svou nepřirozeností.

Znám hodně lidí. Ty jsi jeden z těch, které musím léta lámat, aby se se mnou, pro samou nechuť ke klasické české podobě přátelské intimity (objektů přátel po 30 pivech), neloučili kopancem. Kdysi jsme se vítali a loučili slovy „jdi do prdele“. Dnes mi občas říkáš zdvořilejšími slovy. Jak se mi to povedlo?

Spíš jak se to povedlo mně, ne?

Z textů

Martina Karlíčka:

Setkání

Na co myslíte, paní v šesté řadě
Když se mě ptáte, o čem jsem to psal
O co vám jde, když s přivřenými víčky
Čekáte jméno té, již jsem miloval?

Na co vzpomínáte, ptám se, na co
Když vyzvídáte, kolik jí bylo let?
A proč se díváte na své zestárlé dlaně
Snad vážně nečekáte, že vám o ní budu vyprávět?

A i kdybych vám nakrásně o ní všechno řekl
Co je vám potom, jak mi je a jak bylo jí?
Kdybych tak mohl ještě jednou vrátit zpátky začátek
Věřte mi zpíval bych pro jistotu o poznání prázdněji.

Vy se usmíváte, paní v šesté řadě
Jsem trochu nespokojený, co bych zapíral
konečně máte to, co jste celou dobu chtěla
Dovolíte mi aspoň, abych to dozpíval?

Velmi mě těší, že jste si přišla právě pro mě
Tak vzácné hosty nemívám každý den
Ne, prosím, netvařte se tak skromně
a dejte mi ruku, půjdeme zadním východem...

Půlnoc

Z textů

Martina Karlička:

Půlnoc mi dala tajná přání
Sny, co se plní na počkání
Spálil jsem všechno zbytečné a Bohu vzkázal díky.
Čekal jsem dlouho v prázdné chodbě
Potom jsem napsal dopis tobě
Nevadí, jestli nechceš číst, vždyť stejně všechno víš.

Stal jsem se hříčkou cizích vášní
Říkají o mně, že jsem zvláštní
V noci se často probouzím a hvězdy lákám blíž.
Pár roků, to zas tak moc není
Chápeš, že víno život změní
V bezcenné cáry vzpomínek, a těch se nezbavíš.

Ref.: Svítá, další den mi svoje kouzlo dá
Přichází jak já, snu se podobá

S tebou jsem poznal noční písně
Svobodu tmy i pocit tísně
Rozteklý měsíc nad hlavou si s námi začal hrát.
Možná se nám to všechno zdálo
Věř ale, že sny nejsou málo,
Většinou mají pravdě blíž, než se nám může zdát.

Ref:..

Slyším, že někdo jde k mým dveřím
Poslouchej, Pane, dnes ti věřím
Vyříd' mé malé Markétce, že její básně znám
Náhle je ticho v celém domě
Jakoby čas žil jenom pro mě
Kroky se zvolna vzdalují a já zas čekám sám

Ref:..

Hm. Tak dál. Řekl bych, že slova tvých písní jsou silná. Tedy významově silná. Ale je z nich i cítit velká citlivost. Čím bys ty sám charakterizoval, že se liší od tzv. z Redlé a zPlih(a)lé Nohavice (tzn. svetru bratří Nedvědů v triku)?

Nejsem si jistý, že chápu, cos chtěl touhle otázkou říct. Především je od tebe nehorázné přirovnávat kohokoli z Dynastie Nedvědů ke třem výše uvedeným písničkářům. Stejně nehorázné jako srovnávat mou maličkost s Těmi Třemi. Písně se liší asi tak tím, že jsou moje...

Mínil jsem tím tzv. známé hudebníky, na rozdíl od tzv. neznámých tzn. prosazujících se. – Tj. od volů jako jsme my, kteří to všechno dělají pro pocit, že sebe

Rozhovor s Martinem Karličkem

i druhé zkulturní, udělají si (a jim) radost a doplácí na to (ref.: a doplácí a doplácí...)

Cítím to tak, že každý potřebuje nějakým způsobem ukojit svoji ješitnost – někdo toho docílí tak, že postaví dům, někdo si opraví auto, a nám – mrzáčkům postiženejm nezbyde, než začít psát. – Opakuji, to je asi to hlavní co mám se třemi výše jmenovanými společného.

Kecáš. Viděl jsem tě opravovat motorku.

Rozhovor sice mnohem víc o tazateli, ale přesto
s Martinem Karlíčkem

No jo, jenže to nebylo z ješitnosti, to bylo ze zoufalství. Kdybych to doma už nemoh vydržet, tak abych měl na čem ujet, víš?

Ty, poslouchej; otázka na tělo (na naše), otázka, která je tou nejhlouběji zaraženou v hlavě (= synonymum s „být či nebýt?“): „Ten, kdo chce a cítí, že jeho život je stále někam ujíždět, ačkoli by bez hnízda, z něhož ujíždí, za den umřel, jak může žít?“

Odpověď je jednodušší než otázka – nemůže. Respektive nemůže žít tak, aby byl sám se sebou spokojenej – buďto mu chybí domov anebo dálka

Z textu
Martina Karlička:

Viděl jsem dvě takový

Viděl jsem dvě takový, no víte
Stály tam na ulici
Měly trochu vobarvený vlasy
A tak trochu ztišily hlasy
Když mě uviděly

A rozebíraly všechno, čemu nerozumněly
Do rytmu fukaly podpatkama
Byly zjevně hodně rozhořčený
A ksichty měly nalíčený
Aby zaujaly

Nákupní tašky měly plný různých krámů
Skoupily všechno, co se vyplatilo
Jejich manžilkové doma chrní
Tak co by chvíli nezobaly zrní
Tady na chodníku

Když jsem je obešel, ještě se ohlížely
„Koukejte pani, jak je votrhanej“
Kdákla ta, co se na chodník nevešla
Popadla tašky a pak vodešla
A to je vlastně celý

Rozhovor sice mnohem víc o tazateli, ale přesto
s Martinem Karličkem

– podle toho, čeho se mu zrovna nedostává.
Spokojenej nebude nikdy – a proto píše,
aby si svoji rozpolcenost aspoň trošku, as-
poň zdánlivě sám před sebou odůvodnil.

Díky za rozhovor.

Tomáš Koloc

Rozhovor sice mnohem víc o tazateli, ale přesto
s Martinem Karličkem

Poslouchej příteli

Z textů

Martina Karlička:

Poslouchej příteli z hladových let
Vzpomínáš na mě ještě v dobrém
Když sypeš vrabčákům na parapet
A o půlnoci povídáš si s lógreem?

Cucaje hašlerky co svatební dar
Na krabičku od sirek si kreslím
Ve světě závěsů a kuchyňských par
Svůj vínem provoněný vesmír.

Ref.: Pročítám pozdravy z rozverných cest
Bez kterých nebyl bych si ničím
Bez nichž bych sotva sám sebe moh snést
A při svíčke oči si ničím

Ráno mě probudí Jakubův pláč
A dívčí dlaně na zápěstí
Zeptám se sám sebe, co jsem to zač
A pohladím to nevyspalé štěstí.

Poslouchej příteli, nechme to být
Ve staré kašně voda cinká
Stejně jako dřív sem chodím po nocích snít
Jen už teď voním po vyvařených plínkách.

Ref.:

Canců dost

Začínám v bazaru v Jungmance – **Soft Machine**. Angličtí experimentátoři, kteří nemohli neskončit u jazz-rocku, s několikrát proměněnou sestavou. Už jsem se o nich několikrát zmiňoval, u zrodu stálo jádro z canterburské skupiny *Wilde Flowers*. Deska **Fourth** z roku 1971 patří k těm nejpodstatnějším – sedm skladeb s necelými 40 minutami je už pro mě moc freejazzových, ale jsou věci, které by člověk měl skousnout, protože tenhle sound ovlivnil evropskou scénu, a tedy i naši...

Za 290 korun radost v bazaru v Krakovské – **The Chieftains – In China**. Jedni z nejlepších velvyslanců irské muziky ve světě vydali desek nepočítaně a všechny, co jsem zatím slyšel, jsou výtečné. Partička Paddy Maloneye si vyjela jednou až do Číny, navštívila Peking i Šanghaj a na té cestě natočila CD (na bookletu je rok 1984, ale z textu není zřejmé, kdy skutečně návštěva proběhla). Na deseti skladbách je zajímavé, že polovina z nich je hrána s čínskými muzikanty – buď s celým souborem, nebo jen s jednotlivými nástroji (dále není zřetelné, zda je název čínského souboru zamlčen, nebo zda se jmenuje opravdu „Chinese traditional ensembles“). Nicméně čínština na ta-

kověhle desce dokazuje, že průnik kultur je v některých případech možný – a vůbec není špatný.

Teď dva kousky z bazaru v pasáži Metro na Národní. Dvě klasiky za jednotnou cenu 260 korun.

Přiznám se, že **Santanu**, amerického kytaristu mexického původu, jsem poslouchal daleko méně než mí kamarádi. Přišel mi vždycky stejný (a nikdy se mi moc nelíbila latinskoamerická hudba), přesto jsem si pořídil LP *Abraxas*, abych ho měl do počtu. Carlos S. dnes slaví comeback a já jsem objevil jeho pátou řadovku *Welcome* (1974), která tak často k mání nebývá. Snad proto, že je snad nejvíc do jazzova (v té době září McLaughlin i náš Žanek Hamrůj). Na *Welcome* je devět skladeb, a kdyby by mi to někdo pustil bez komentáře, prvních pět minut bych se asi nechytal.

To železní motýlové ze San Diega je trochu jiná parketa. Vždy jmenovaní jako heavy-metalisti, i když podle bookletu spíše hipisácká parta, ale to se vlastně nevylučuje.

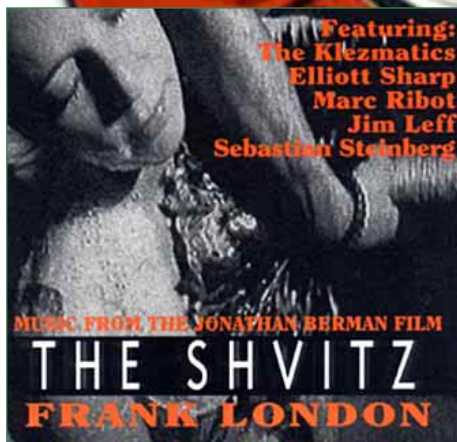
Iron Butterfly vydali jedno z nejprodávanejších amerických alb (*In-A-Gadda-Da-Vid-*

da). *Metamorphosis* je z roku 1970 a je poslední z období před rozpadem (i po něm kapela, jak to bývá, hrála dál). Devět skladeb. Abych se přiznal, měl jsem představu trochu jinou. Musím víckrát naposlouchat... Třeba vám to příště dopovím...

Prázdniny jsou vždy ve znamení slev či likvidací – v Praze to odnesl velkými slevami Bontonland a Musicland (40% sleva na všechno zboží – šlus, nazdar-bazar!).

V Musiclandu jsem vysejloval trojčlenné **Budgie** se stejnojmennou deskou (první řadovkou) z roku 1971. Psal jsem o nich minule, tak snad jen cena – 209 korun. A další kousek – **Studio Ypsilon**. Ty já mám moc rád, to se dá poslouchat vždy a všude. Tohle je původní *Tzv. swingový večer na přidanou aneb třikrát strakatý kůň*, kde ještě účinkuje Karel Novák a pro mě tajemná osoba Jitka Nováková, plus bonusy. Na cd je opravdu třikrát zpracovaná skladba *Strakatý kůň*, a jestli je nutno k tomu něco podotknout, pak snad upozornit na jasný předěl

(CD)

mezi živou nahrávkou a nahrávkami „umělými“. **Ypsilonka** se musí vidět živá, nebo aspoň nahrávat živá. Za 119 korun po slevě.

To v Bontonlandu je jiný „masakr“, denně doplňované zásoby řadovek známých kapel. Z českých věcí jsem zakoupil **Kolekci Marty Kubišové 4 – Modlitbu** a **Kolekci Václava Neckáře 5 – Můj brácha má příma bráchu**. Oboje za 159 korun: je to moje mládí a chci si zachovat důkaz, že tehdejší skladatelská potence byla přece jen kvalitnější. Většina skladeb by se moderně zaranžována stala i dnes hity. Jaká to radost proti současné duc-duc nemo-houcnosti! Pod hudbou i texty se v obou případech objevují stejná jména – Brabec, Marat, Borovec, Ondráček, Krečmar, Fischer a taky Josef Vobruba, Josef Vlach nebo Václav Hybš jako šéfové hudebních těles. Písničky M. Kubišové (21) jsou nejen z ob-

dobí po srpnu 68 (*Modlitba* nebo duet s Matuškou *Píseň za padlé*), ale i další objevené z let 1963–1968. Třeba *Tam na horách*, tradiční s textem J. Fikejzové, který mnohem lépe zpíval Matuška jako *Znám zem plnou mlíka*. Neckářova kolekce zachycuje období o málo mladší: 1968–1973. Jako bonus je „přilepeno“ pět skladeb v němčině (Neckář začal být vývozním artiklem; jak neumím po germánsku, tak němčina jest hodně špatná). Mezi dvaceti sedmi kousky je i jedna věc od *Bee Gees*, pak tu taky figuruje Hammel a P. Janda. Mezi členy kapely už je možno číst jméno O. Petřiny.

Bontonlandskými slevami není zachváčeno jen oddělení bigbítu, můžete zajít i do „džezáren“. Tady jsou slevy sice nižší, ale je

to proto, že původní ceny CD byly vyšší. Objevil jsem zde „klénót“, který si hraju obden a jsem z něj „absolutely down“. Šéfiček mých nejoblíbenějších *The Klezmatics*, Frank London, napsal hudbu k filmu **The Shvitz** režiséra Jonathana Bermána, a na ní spolupracovali mimo Klezmatics třeba Elliott Sharp nebo Matt Darriau. Tohle je avantgarda z Manhattanu, a jak píšou v bookletu: *a melody that evolves from European shtetl do Lower East Side metal*. V televizním dokumentu, který byl vysílán po pražských koncertech Klezmatiků a dalších klezmer kapel, všichni oslovení zdůrazňovali onu jednotu rozličností: každý z nich má ještě jiné projekty, které míří buď k vážné hudbě nebo k jazzu, rocku... A teď vystrachám ze stoky to zašpiněné slovo internacionální, protože tady může proběhnout jeho rehabilitace. Tohle je opravdu melting pot, tady se lisují z kořenů vyrůstající tóny dohromady s multikulturalitou. Tudy cesta vede; kdybych byl kýčářem, mohl bych zvládnout pár slov o tom, jak klarinety štěbetají na rozpálené střeše továrny na americký sen, a za komínem si natáhl nohy vnuk nějakýho Gerschwina, protože celou noc mlátil do kopáků rockové vzorce. Kam se hrabou podnikové fúze na tuhle hudební?!

Jakub Šofar

Pamatuješ, jak jsem Ti nabídl prstýnek?

Jak jsem plakal – po kolenou se plazil k Tobě?

Prosil, žebрал o Tvoji lásku?

Pamatuješ na ten den?

Kde máš ten prsten? Kde?

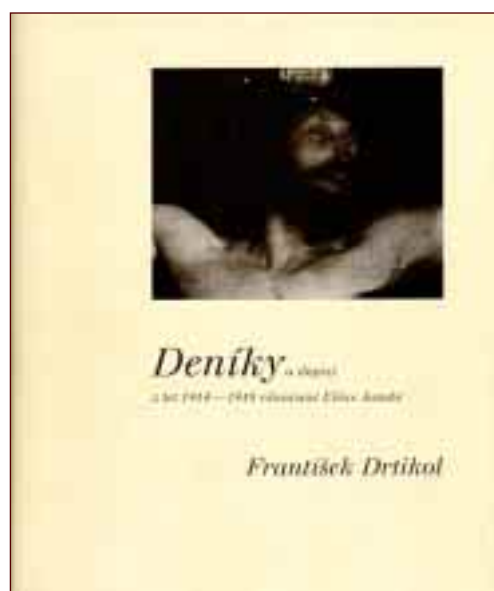
V Tvých památkách po různých lidech...

kdes válí se vedle bůh ví čeho?

František Drtikol z b l á z n ě n ý

Es war eimal

Když se knížka doopravdy pove-
de, je to svátek. Díky naklada-
telství Svět se dá jeden takový
zažít s Deníky a dopisy z let 1914–1918, kte-
ré věnoval František Drtikol své nešťastné
lásce Elišce Janské.

Drtikola zná každý jako fotografa, čím
dál víc lidí jako výtečného a osobitého vý-
tvárníka a sem tam někdo jako mystika
a myslitele. Všechny tři části jeho osobnosti
(tvořící zajisté nedělitelnou jednotu) se pro-
línají v Denících.

František Drtikol se s Eliškou Janskou
seznámil, když jí bylo šestnáct – někdy ko-
lem roku 1911. Sám byl o dvanáct let starší.
Fotil ji pro školní tablo, a později, když jeho
platonická láska vrcholila, ji ještě několi-
krát portrétoval. V roce 1914, kdy byl mobi-
lizován a odvelen coby šikovatel do Benešo-

"A ty poleh' leti jak spříjem' nebe
krogi' věku leti..."

"A máš tu žit' - máš tu cista, štěstí
hlav' se jemu plit' a propast' zapomín'..."

...že buď se pozná
že ta jeho síla krogi' jón, lo krogi'

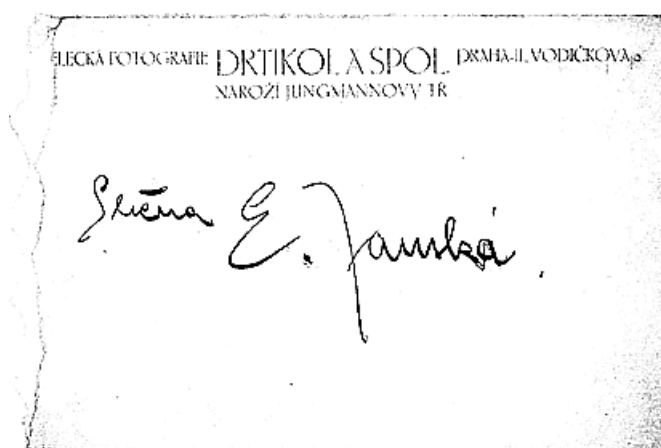

va, jí potom věnoval řadu dopisů, lístků, a zejména tři sešity deníků o dohromady více než dvou stech stranách.

Janská – mladá, Drtikolovými odvážnými vyznáními bezpochyby vyplašená dívka jeho cit neopětovala – navíc byla zadána.

Svému soku, Dr. Chroustovi, nevěnuje Drtikol v denících jediné vlídné slovo. Chroust byl navíc odvelen na frontu a nikoliv do zázemí jako Drtikol, a ten tedy může Janské vyčítat, že má větší starost o jiného než o něj.

Na konci války, v roce 1918, ovšem přetržený dopisový kontakt navazuje překvapivě sama Janská a vymění si s Drtikolem ještě několik dopisů. Ty její neznáme, jeho se v jejím archivu zachovaly. Drtikol v nich odmítá manželství jako stav vztahu a chce po Janské, aby mu byla věčnou milenkou a inspirací.

Celý vztah třicátníka Drtikola a (jak jinak) půvabné a o mnoho mladší Janské je plný tajemství – nevíme toho mnoho o tom, co vše spolu oba prožili. Budiž ten prázdný prostor ponechán naší fantazii.

Byla by ale škoda vnímat vydaný svazek jen jako dokument jednoho zoufalého a složitého citu. Období války bylo pro Františka Drtikola, jeho tvorbu i myšlenkové zrání svým způsobem přelomové, a on sám si to uvědomoval. Deníky, adresované Janské, jsou sice plné vášnivých, svou hloubkou a beznadějí fascinujících konfesí lásky k ní,

*Pamatuješ, jak jsem Ti nabídl prstýnek?
Jak jsem plakal – po kolenou se plazil k Tobě?
Prosil, žebral o Tvoji lásku?
Pamatuješ na ten den?
Kde máš ten prsten? Kde?
V Tvých památkách po různých lidech...
kdes válí se vedle bůh ví čeho?*

ale na druhou stranu v nich Drtikol stejně hluboko a přesně reflektuje i válku samu. Jeho postřehy, zachycené rozhovory a letmo po-

psané osudy jednotlivců obnažují (což je u Drtikola slovo zvlášť příznačné :-)) skutečnost první světové válečné bouře možná lépe než deset historických studií.

Taky k tomuto místu jedna vzpomínka se víže -

Partie u konopištského rybníka.

Vyvedli jsme tam rekruty, aby se tam vymyli, vykoupali...

Jaká to divná podívaná.

Sem tam hezké tělo - jako panna.

Ale zas vedle toho strašně ubohé...

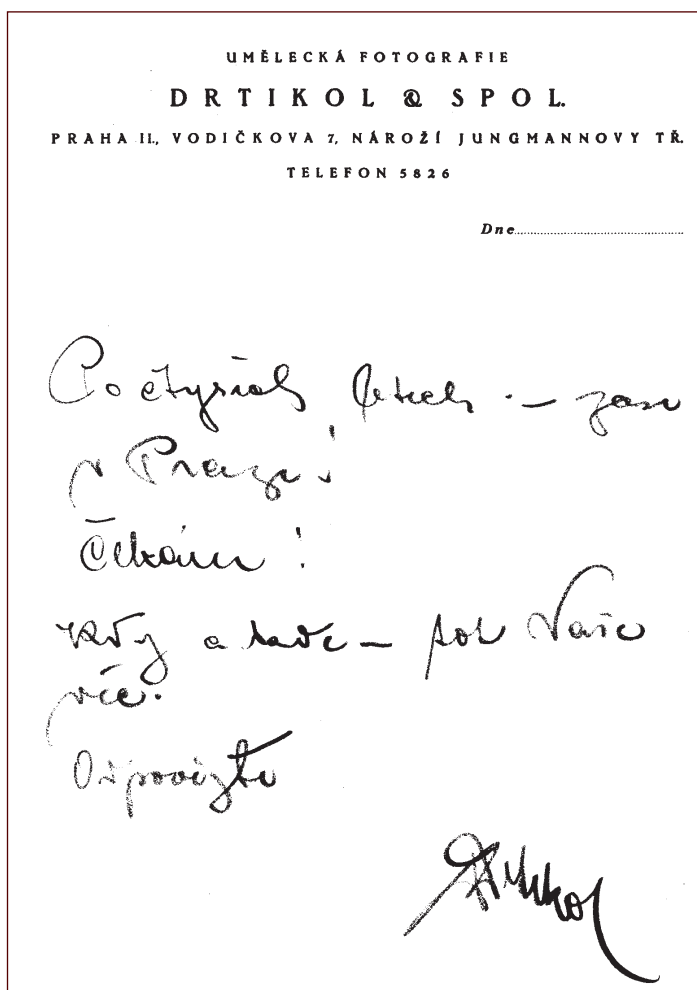
Měl jsem aparát s sebou a chtěl jsem některého toho chlapíka vyfotografovat, ale pak mě přešla nálada...

Tu nohy křivé, ty ruce jako hůlky, tu zas prsa slabá, úzká, i když poměr proporcí byl správný...

A pak ta různá komická přirození, ty některé divné pohlavní údy.

No, divil jsem se, jaké to vojsko - - -

Právě takové Drtikolovy řádky dokazují, že génus, že existence výjimečného jedince nespočívá v tom být odlišný od všech ostatních, ale naopak ve schopnosti být hloub člověkem, křehkou a tragikomickou skořápkou plnou náhody někdy vel-

kolepé, jedincem cítícím přesněji a dál, ale stejně.

Dost ale přexponovaných metafor. Drtikolovy deníky vyšly v nakladatelství Svět Stanislava Doležala jako vůbec první titul, a už ten je třeba velkými ústy pochválit. Svazek je bezvadně upraven, okouzlejícím objevem jsou pro (mne) neznalého zejména Drtikolovy deníkové kresby – škoda, že je jimi doprovoben jen text z prvního sešitu. Kniha je vkusná formátem a úpravou vůbec, což by snad jindy bylo zbytečné zmiňo-

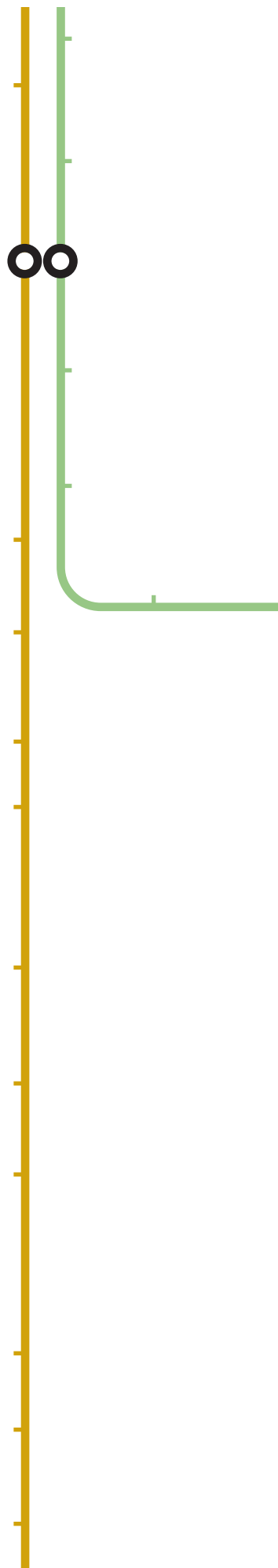
Křtiny - - -
 Rant - - -
 Procházím se okolo ohradnice -
 Hlavní zemi - a myslím si

vat, ale zde to provází a podtrhuje celý výše zmíněný čtenářský svátek.

Anna Fárová, z jejíhož archivu deníky a dopisy pocházejí, označila v rozhovoru pro časopis Ateliér nakladatele Stanislava Doležala za člověka, jemuž je Drtikol čímsi jako guru. Je-li to tak, pak jen víc takových žáků a doufejme, že nás tento ve svém nakladatelství časem znovu překvapí podobně sváteční událostí.

Martin Belásek

Jak už to někdy bývá, Milan Kozelka si na rozhraní tisíciletí získal nesmírnou proslulost nikoli svým literárním dílem, ale z toho prachprostého důvodu, že se podujal olbřímího úkolu: vydat v olomouckém nakladatelství Votobia rozsáhlé antologie literární tvorby z jednotlivých regionů Čech, Moravy a Slezska. Prozatím v této řadě vyšly publikace V srdci černého pavouka (shrnující nynější ostravskou literární scénérii) a Od břehů k horám (v té pro změnu se stejnou velkorysostí došlo na tvůrce ze severních Čech). Zcela ve stínu těchto impozantních projektů neprávem zůstala původní Kozelkova básnická tvorba, rovněž spjatá s olomouckými nakladatelstvími, tj. jeho sbírky Kone se zapřahají do hracích automatů (1999) a Gumové projektily (2000). Nyní se však tento triapadesátiletý autor představil knihou, kterou si určitě získá patřičné renomé, ať už o ně usiluje či nikoli: ve Votobii mu totiž nedávno vyšla v Edici českých autorů próza s lapidárním názvem **Ponorka**.

Posuzovateli tohoto cyklu groteskních, crazy fantaskních příběhů a výjevů vskutku nezbývá, než si odít roušku nestranného pozorovatele: veškeré reálie z oné krčmy jménem Ponorka, ať ty autentické, anebo ty smyšlené a povýšené do surreálných vizí, zde jsou mnoha pouty spjaty s konkrétní olomouckou hospodou, v níž se scházejí postavy a postavičky literární a umělecké bohémy z hanácké metropole, jakož i jiné bytosti, pro které je charakteristická učitá zvláštnost a výlučnost; do tohoto přitažlivě pitoreskního světa zapadají dokonce i tak reálné osoby, jako jsou číšníci a sám pan majitel pohostinství s křestním jménem Cipis, kterému nečiní žádný problém excelo-

Mýtus

vat v prodeji rohlíků k pivu nebo třeba v mezinárodním Hanáckém maratonu. V žádném případě však v této knížce nejde o to, o čem se píše v titulku úvodní prozaické miniatury (nikoli však v jejím vlastním textu), tedy o „krásné optimistické lidi v krásném hygienickém prostředí, plné krásných užitečných myšlenek“.

Nicméně takový nestranný kritický pozorovatel samozřejmě nemá či nemusí mít zdání, zda vůbec v Olomouci lze najít takovou undergroundovou putyku, v níž se takhle slézají všelijaké existence, stejnou měrou člověčí jako modelové. Právě tak nemůže mít ponětí, kterépak prototypy olomouckého uměleckého a společenského „podzemí“ se skrývají za jednotlivými figurkami Kozelkovy knihy do té míry, až se před světem schovávají jakoby v jiném světě, tedy kdesi ve čtvrté dimenzi lokálu Ponorka. Dá se vytušit, že Kletr Laparčík bude nejspíš grafik nakladatelství Votobia Petr Palarčík (nebo možná jde o hyperbolickou karikaturu tohoto umělce), anebo že kněz Kostislav Falušek představuje katolického básníka Rostislava Valuška, jak se ale máme v Praze dopátrat (ačkoli Kozelka, jak se praví na záložce, pochází z líhně pražského undergroundu), kdopak je revolucionářka a anarchistka Panička Zednaříková (a zda vůbec někdo takový nebo někdo taková v Olomouci působí, pokud to ovšem, proboha,

undergroundové hospody

není znalkyně české dekadence Hana Bednaříková!), anebo které prototypy se tady pro cizí oči dokonale kamuflují pod jmény fiktivních postav jako Ukáš Kůžička, Gravid Soda, básník Jan Padák či dokonce Vladimír Iljič Kuvajt, milionář Tlamač nebo namátkou žínka Tkanička!

Samozřejmě i na tom nesmírně záleží, poněvadž se s historiemi spjatými s účinkováním té či oné modelové postavy (přítom fungující v konkrétním kulturním kontextu) pokaždé dávají dohromady závažné aluze a filiace, na druhé straně však je rozhodující žánr, který si Kozelka vyvolil, zvláště když se dá předpokládat, že velkou většinu uvedených historek si s velkým gustem pro potěchu obeznámených čtenářů beztak vymyslel. Jen stěží uvěříme, že by olomouckou Ponorku navštěvovali marťanští rokeři (za jednoho z nich se tu ostatně vydává jakýsi Šakal, který snad nemá nic, ale vůbec nic společného s mladším plzeňským básníkem Šakalem!) nebo třeba sám Tatíček Masaryk, jenž čistou náhodou zavítá do Ponorky právě ve chvíli, kdy veškerý lid českomoravskoslezský oslavuje další triumf na-

šich Zlatých hochů a kdy kdo neskáče není Čech.

Přes všechny tyto roztomilé nehoráznosti a půvabné vymyšleniny jde totiž v Kozelkově první próze v první řadě o specifický příklad svérázné idyly, o vyprávění údajně naprosto „autentických“ událostí spojených s jedním obecně akceptovaným toposem, ve kterém se všechny tyto předkládané příhody a příběhy dozajista nemusely odehrát, ale mohly se v něm odehrávat (alespoň ve vyprávěčově fantazii nebo v představách jednotlivých štamgastů či kumpánů). Právě kvůli tomu se zmíněná Ponorka stává jakýmsi vysněným (podzemním) rájem na zemi, vytouženým prostorem, kde se dějí nádherné věci (nádherné, protože nevšední, nekonvenční, nekonzumentské) nebo kde by se přinejmenším určitě mohly dít skutečně nádherné věci. Koneckonců kde také jinde než v hospodské

ponorce, v ghettu spřízněných duší, v partě vyvolenců svého osudu, v tomto časoprostoru o sobě a dokonce přímo v sobě?

Vždyť přece právě do olomoucké Ponorky chodí „undergroundi, pankáči, studenti, flákači, týpci z azyláku, hezký holky, umělci, vojcové odnaproti, blázni a pošuci, zpruzení blbové, pěstění pozěří, drzí frakové, dělnasové, starý páky, žvanilové, rokeři, grafomani a Šakal“ a pouze tam se totiž člověk může dovědět, jak a kde přijít k penězům. Ty totiž, což smíme prozradit, když už to Kozelka v Ponorce tak nešetrně vyžvanil na plná ústa, rostou v černovír-

Mýtus undergroundové hospody

ském lese na čtyřech mluvících stromech, ovšem jedině brzy ráno, kde se také dají při východu slunce natrhat. A ještě je k tomu bohužel třeba znát heslo, o němž se v Ponorce píše na s. 73, hned vedle jedné z kouzelných ilustrací Andrey Lexové, která je v autorově textu s největší pravděpodobností zamaskována pod zcela kontrastním jménem Chandrea. Dokonce je tu ono heslo vysloveno. Stačí se zeptat!

Vypravěčova imaginace, na první pohled tolik spjatá s reáliemi jedné hospodské party nebo jednoho hospodského časoprostoru, má však právě s přihlédnutím ke své burleskně surreálné a nonsensové povaze v české próze už na co navazovat. Obecně vzato tady láká k napodobení mj. groteskní svět Jana Křesadla, v němž se vybrané scenerie a jejich aktéři (například v próze La calle Neruda, věnované analogicky fantasknímu místopisu Malé Strany) proměňují před zraky čtenářů natolik absurdně, až na ně všechny tyto zvraty a zlomy působí přesvědčivěji než původní konvenční realita. Zjevným předobrazem Kozelkovy Ponorky jsou však bezpochyby Hvězdy kvelbu z pera Pavla Řezníčka, tvůrce jen o několik roků staršího, jehož prozaický triptych napsaný na konci předminulého desetiletí ve spřízněně nonsensově opojné poloze popisuje nejrozmanitější historie ze života brněnské literární bohémy. Ta sice možná v této po-

době nikdy neexistovala a existovat nemohla, všechny Řezníckovy smyšlené eskapády však má určitě za sebou, neboť si je ve své obrazotvornosti zcela jistě prožila – a právě ony dokonale odpovídaly a vyhovovaly atmosféře, která v ní za dávných časů let šedesátých panovala.

K zákonům idyl patří skutečnost, že trvá věčně a že nemůže být zlikvidována či zrušena, nanejvýš se topos přenesse na jiné místní určení a budou se tam shromažďovat nové postavy toužící po něčem takovém, anebo se tam vynoří původní heróové. Milan Kozelka ve své knize záměrně zvolil otevřený konec, aby dal najevo, že podobné historie a historky, z nichž vytvořil nefiktivně fiktivní mýtus olomoucké undergroundové hospody, vždy mají ba musí mít své pokračování – a že se s podobnými lidskými typy a lidskými postoji můžeme setkat i v úplně jiných, leč duchovně spřízněných časoprostorech. Třeba tam, kde Václav Kahuda s Emilem Haklem snovají mýtus o technologii jedmoho dubnového večera, anebo v těch místech, která obývá sedmero fialově se třpytících, anatomicky alternativních a rytmicky blikajících bytostí, což jsou dozajista další některé další fugurky z pře-ludného olomouckého ponorkového světa. Tak či onak, Kozelkovo poučení z toho všeho je neslitovné a v rozporu se vším, co ve své knize vyličil. Zní takto: Příští Mesiáš vzejde z posiloven...

Vladimír Novotný

**Dají se noviny obrátit
vzhůru nohama?**

Čtěte

LITERÁRNÍ NOVINY

*...nevšední pohled
na společnost a kulturu...*

**Krátké články na lesklém
papíře vás u nás nepohorší!**

LITERÁRNÍ NOVINY, tel. 02/24 87 24 80; e-mail: liternov@comp.cz
Pošleme zdarma číslo na ukázkou!

Jack si udělat Houby s woctem ve Vesele mrtvém domečku

1. V současné době jsi v nakladatelství Vesele mrtvý domeček, které provozuješ společně s J. H. Kalifem, vydal již třetí antologii respektive sborník literárního spolku Houby s woctem příznačně nazvaný Odborníci. Kdy, kde a jak vzniklo vaše nakladatelství a váš literární spolek a kteří autoři byli nebo stále jsou jeho členy?

Před pár lety (to jsem byl v prváku na ČVUT) jsme se s Kalifem rádi dívali do sklenic, hodně psali a byli nadšení. Rozhodli jsme se založit literární spolek i malé nakladatelství a udělat první sborník. Vše dostalo své pravé jméno. Ústředním místem celého dění bylo bydliště J. H. Kalifa Malá Veleň. Časem jsem se rozrostli o děčínské autory Danna Ruppá, Jana Latislava a pražského Vikiho Shocka. Nejnovějším přírůstkem je Jakub König z České Lípy.

2. Co je popíralismus a co je inverzní xerox?

František Řezníček (nar. 1. 9. 1978 v Děčíně, kde žije) je básník, spisovatel, textař a skladatel hudební skupiny Jack si udělat hračku, člen literárního spolku Houby s woctem, spolumajitel samizdatového nakladatelství Vesele mrtvý domeček, spoluobjevitel popíralismu a nového literárního směru inverzní xerox.

Představujeme Vám (nová jména české poezie a prózy)

František Řezníček

Vzdělání: Mateřská škola Kabelovny Děčín, ZŠ Na stráni, ZŠ Březová (oboje Děčín), Rybářská škola Českého rybářského svazu, ISŠE COP Varnsdorf – obor El. počítačové systémy, Autoškola Centrál (Děčín). V současné době vykonává náhradní vojenskou službu, též studuje na FD ČVUT.

Popíralismus je jedna s hlavních idejí Hub s woctem. Vznikla při psaní tzv. Židelních inscenací (spolu s J. H. Kalifem a Dannem Ruppem). Vše literárně vážné muselo být na závěr kýčovitě popřeno, takže divák či čtenář byl na konci poněkud zmaten a bylo pouze na něm, jak se s tím vyrovná.

Inverzní xerox je literární styl (pouze poetický), který jsem vymyslel při intoxikaci výškou. Jde o velmi důmyslné anonymní kopírování dobrých i špatných autorů. Myslím, že i ti špatní v inverzním xeroxu velmi vyniknou, jen najít ten správný text a správně s ním naložit. Výrobní tajemství je velmi prosté, ale nechám si ho zatím pro sebe. Také si myslím, že inverzní xerox je vhodný zejména pro live čtení.

3. V jakém nákladu vychází publikaci VMD a jakým způsobem jsou distribuovány?

Náklady jsou velmi malé až nepatrné, řádově se jedná o dvouciferná čísla. Distribuce je na autorech.

4. Aktivita VMD jsou tedy ryze záležitostí literárního undergroundu. Nabídl jsi už někdy své rukopisy zavedenému nakladatelství?

Nevím, jestli literární underground je ten správný výraz. My se rádi ukazujeme i na povrchu, i když jen ojediněle. Jinak jsem ještě nikomu nic nenabídl, zatím zraje.

5. Ze tří publikovaných sešitů VMD a čtvrtého svazku edice Téměř normální autoři, jenž vyšel loni v THC Review, by se zdálo, že se věnuješ hlavně poezii. V nejnovějších Odbornících se ovšem prezentuješ pozoruhodnou poetickou prózou Panha (z období) a kromě toho jsi autorem kratičké, o to však odvážnější erotické prózy Organismus. Píšeš nyní nějakou novou prózu? A pokud

ano, znamená to, že jsi s psaním poezie skončil?

Možná se zdá, že jsem s poezií skončil, ale není to tak. Jen ji momentálně neprezentuji. První tři sešity VMD byly čistě poetické, čtvrtý naopak prozaický (vyjma Danna Ruppy). Nyní dokončuji svou zatím „největší delší prózu“, kterou jsem napsal již před rokem a nechal ji řádně odležet. Její název zní: jenže.

6. Jako by nestačil výše uvedený výčet tvých uměleckých činností, od roku 1999 jsi leaderem hudební skupiny Jack si udělat hračku, pro kterou navíc píšeš texty a skládáš hudbu. Před dvěma lety jste nahráli první demo Rubikého kostka, pilně jste koncertovali a dokonce jste uskutečnili jedno vystoupení v Severním Irsku. Nedávno jste natočili nový materiál s názvem Figurky a postavy, který však zatím čeká na své vydání. Co s ním zamýšlíte? Chcete se snad po-

kusit o průnik na oficiální hudební scénu?

Mé záměry v hudbě a v literatuře jsou stejné. Na jednu stranu bych chtěl s novou deskou prorazit do středního proudu, být vydán velkou společností. Na druhou stranu bych si chtěl udržet ksicht „trochunezávislé kultury“. Stejně jako na literární scéně i v hudebním průmyslu u nás platí to, že musíš mít nejdřív jméno anebo konexe, abys mohl být vydáván.

Díky za rozhovor

připravil
Jan Los

Z díla

Krátká ukázka inverzního xeroxu

Tajemství

Trávě v bylo to co?

Tělo Jedno ona a on
právě si zkoušeli

Rozpršelo se pak

Panha (z období)

Vítr si hrál s listy. Vítr si rád hrával s listy. Vítr k smrti nenáviděl staré šedivé vlasy. Teď ale do nich nechtěl vlétn. Zuřil. Trvalo to alespoň půl hodiny, než se z nich vymotal. Panha ale o ničem nevěděl.

25. 5. 1999

Podzim je neplodné období. Panha se skrýval v domě stále častěji.

2. 11. 1999

Panha to nedokázal vstřebat. Zkusil hypnózu, jenže tam byli zvyklí na ženské. Výsledkem celého testu měl být zvací dopis. „Prosím,“ žadonil Panha. Podepsal paní z pošty list a dopis si odnesl domů. Otevřel ho a roztrhal. Zas Panhu nepřijali. „Ještě neumírám!“ křičel Panha celý den z okna do vsi Kořány.

7. 7. 1999

„Jste mi ukradený,“ hulákal Panha na dva chlapy s páskou přes ksicht. A pak dodal: „Všechny vás škrtám!“

17. 5. 2000

Svět se zdál být rozmazaný. On vlastně rozmazaný byl. Oči Panhy byly samý hnis. Mnul si je. Když ho mnutí omrzelo, zavázal si oči šátkem a usnul. Měl sny. Krásné sny o jídle. Ráno byl svět opět ostrý a kořeněný.

18. 6. 1999

Jednoho dne si Panha protrhl plátěnou tašku. Z úst mu vyskočila dvě písmena. Písmeno H a písmeno A. Dobou se rozprášila. Ale to už Panha vyslovil nová, hezčí.

19. 5. 1999

Panha nikdy nikde nebyl. Jen v Chebu a v Kořánech. Tvrdil to všude a všem. Podstata pro něj nespočívala v prostoru, ale v čase. Panha fyziku k smrti nenáviděl. Stejně tak nenáviděl chemii, přírodopis a cestu vlakem do Chebu.

17. 4. 2000

Jednoho dne byl Panha zklamaný. Veliká pyramida mu vyrostla na hlavě. Litoval, že se zrodil, litoval toho času, litoval prostě všeho. Roztrhal knihu, když začaly kusy stránek krvácet na zemi, litoval té knihy. Panha byl zklamaný svým životním výkonem, nešel do platného vzorečku. Lehl si do postele. Přemlouval se, ať usne. Čas hrál hru vysokých karet. Panha měl roli žaludové devítky.

29. 6. 1999

Když ještě nekončily vtíravé mrazy, ještě když měly trvat alespoň týden, uvařil si Panha plnou konvici čaje, přikryl se dekou Larysou. „Však ono zas bude lépe,“ říkal Panha Laryse, „snad ano.“ Nezbývalo mu nic jiného než doufat a čekat. „Myslím že ano. Toto léto je velmi pitomé.“

15. 7. 1999

Představujeme Vám (nová jména české poezie a prózy)

František Řezníček

Dosud publikované texty: Táhní! (vydáno vlastním nákladem 1998), Vohryzek, s J. H. Kalifem (VMD 1998), Atlas hub, s J. H. Kalifem, D. Ruppem, V. Shockem, J. Latislavem (VMD 2000), „O“, s J. H. Kalifem (THC Review 2000), Organismus (VMD 2000), Odborníci, s J. H. Kalifem, V. Shockem, J. Konigem, D. Ruppem (VMD 2001).

Kontakt na domovské stránky skupiny Jack si udělat hračku: www.jsuh.spi.cz

Panha se zamyslel, kdy měl poprvé diet-
hlyamid kyseliny lysergové. Nevzpomínal
si. Hučelo mu v hlavě jako v úlu.

18. 8. 2000

Panha se celý svůj dřívější život učil. Je
to paradoxní, jelikož nyní byl Panha neuvě-
řitelně líný, línější jak ryba lín a to už je ně-
co. Hlava Panhy byla děravá. Pamatoval si
jen to nedůležitější učení (ráno vstát na no-
hy, večer usnout, Panha není křtitel, lidé
dobří, lidé zlí, dobrá literatura je jen dobrá
pro dobré lidi, Jurij Gagarin byl první živý
člověk mimo kouli, atd.)

2. 6. 1999

Několik dní Panha naslouchal tónům.
Léčil se ze špatné nálady. Bylo hnusně.
Když se slunce smálo, padalo štěstí, když se
nesmálo, bylo hnusně. Nyní tóny zhasly.
Do domu uhodil blesk. Pojistky zasyčely.

9. 7. 1999

Panha je hladovec – bylo psáno na
zdech. Panha je hladovec – bylo psáno i na
stropu. Panha měl prapodivný byt. Jenže
tentokrát se nezabýval designem, nýbrž
chytáním mouchy. Chtěl ji lapit živou. Musí
jí vytrhnout křídla. Proto vyndal z krabičky
od zápalek všechna dřívka. Moucha se vese-
le klouzala po skle okna. Bavilo jí to. Kdyby

chtěla ven, vylétla by druhým oknem, ze
kterého byl výhled do vsi Kořány. Tím také
přilétla. Teď jí ale bavilo prohánět se po skle
zavřeného okna. Panha přiložil vnitřek kra-
bičky k oknu a tím uspal mouchu. Jen zab-
zučela. Opatrně navlékl druhou část, kde
byla namalována reklama na dvouhlavé
hrací karty, tak, aby moucha nemohla
utéct. „A mám tě, ha ha,“ zasmál se Panha.
Párkrát krabičkou zatřepal.

24. 5. 1999

Byl slunný den. Všichni byli bílí a zuba-
tí. Ti, co zuby neměli, radši kvůli slunci ne-
vylézali. Panha seděl ve stínu na balkóně

a počítal tisk. Pod balkónem si hrála děčka s balónem. Panha se naklonil a děčka zaměřil. Byly tři. Kluci a holka. Ukázaly mu zuby. Panha se vztekle vrátil k číslům. Počítal dobré zprávy. Byl slunný zubatý den.

13. 7. 1999

Několik dní byl Panha nemocný. Vlastně nemoc simuloval. Na dveře nikdo neklepal a v domě netekla elektřina. Panha si navlékl teplé bavlněné ponožky a zalezl pod peřinu. „Je mi zle,“ naříkal, „je mi zle.“ Po týdnu vstal. Otevřel okno do vsi Kořány. Byl ošklivý den. Příroda smrděla a nebe umíralo. „Je mi zle,“ naříkal dál.

15. 6. 1999

Panha si s léty zpřeházel i žebříček hodnot. „Já jsem první,“ vykřikoval na prázdný byt.

15. 6. 2000

Panha se zlobil na přírodu. Nedostal od ní to, co by si zasloužil. Příroda se zlobila na Panhu. Zlobila se na všechny.

5. 7. 1999

O stáří Panhy nebylo známo vůbec nic. Vědělo se jen, že je senilní. Zato o mládí dokázal Panha vyprávět celé dlouhé hodiny. Panha neměl mnoho přátel. Většina byla totiž mrtva, takže nebylo komu příběhy nutit. Mládež Panha k smrti nenáviděl. Byla zkažená jak pukavec.

21. 5. 1999

Bylo třeba umístit každou věc do škatulky, celý postup ale vysvětlit. Panha tomu ale nevěnoval pozornost, měl starostí až nad klobouk. Vyndal první krabičku a do ní dal věc „život.“ Za chvíli se rozklepal tak, že neudržel v ruce ani psací pero. To zas upadlo na zem.

14. 12. 1999

Cestování do Chebu Panha nenáviděl. Byl rozzuřený jak žolík. Vlak byl plný samými hloupými lidmi. Panha se díval na krajinu. Byla nová a nová, hezká i ošklivá. Tu na něj: „Vy jste si usral.“ – „Já? Prosil bych, kdyby jste se nejprve dovolil,“ bránil se Panha. „Vy jste si usral,“ opakoval spolucestující znovu. – „Já? Prosím o dovolení, já přeci ne.“ – „Vy jste si usral!“ opakoval potřetí spolucestující co seděl naproti. Panha byl v koncích. Podíval se na další obyvatele kupé. Všichni mu hleděli na zadek a kývali hlavou.

23. 6. 1999

Víkend, který se na něj těšil, ho zahnal na samý okraj existence. Vysláblý pak klečel před zrcadlem a stíral mastné fleky ze skla.

7. 12. 1999

Jednoho dalšího dne si Panha protrhl párátkem hubu. Pokojem se rozprášil bolestný kvik (blbé dřevo). Od té doby Panha začal kupovat zubní niť. Ta mu nedělala bolest. Časem na dřevo zapomněl.

20. 5. 1999

Víte nebo nevíte, Panha si koupil koňak. Pil a pil, byl již celý pozvracený. Pak se sám se sebou miloval. Přitom křičel: „Děláme to snad všichni.“ Nebo: „Chci rozkoš, tak mi ji dej.“ Když skončil, hodil láhev z okna. Ta ve tmě nejprve houkla a pak se rozdělila na tisíce kousků.

25. 8. 1999

Panha musel vstát a jít se podívat ke kalendáři. Byl nadstandardní den. Předpověď nelhala. Panha dlouho mlčel, pak řekl: „Sláva.“

3. 8. 1999

„Graf, haf,“ říkal zlý pes. Byl za plotem. „Chi, chi,“ smál se Panha. „Graf, haf,“ říkal zlý pes za plotem.

31. 3. 2000

Hodiny ztloukly dvě hodiny. Panha se na to díval. Ve tři musí jít na vlak. Panha se nerad nechával svést od vlaku. Obléknul se a vyrazil na nádraží. Když nastoupil do posledního vagónu a posadil se, podíval se na své hodinky. Ruce ukazovaly dvě hodiny. Trvalo snad hodinu, než se vlak rozjel.

15. 6. 1999

Panha se kdysi zamiloval až po vlasy. Když pak potkal paní Panhaovou, měl už solidní kolečko. Přesto mu pár šedých vlasů zbylo. Ty nenáviděl vítr.

30. 4. 2000

Představujeme Vám

(nová jména české
poezie a prózy)

František Řezníček

Panha byl starý, nemocný a chudý. Nic mu nepřipadalo vznešené. Ani ruský bohatý samovar.

14. 12. 1999

Panha si často představoval, že je paní Panhaová. Točil sukní dokola a tancoval po pokoji. Když se celý utrmácený posadil na novou židli, praskly mu slzy.

25. 5. 1999

Panha se díval jak zapadá obr slunce. Měl černé myšlenky. „Co když již slunce nikdy nevyjde? Musí, slíbilo mi to.“

10. 8. 1999

Několik dní létal Panha ve vakuu. Když přistál, předstíral, že je tvůrcem čajového lisu. Jeho život neprosperoval. Styděl se za sebe, byl stále ve vakuu. Již deset let.

17. 11. 1999

„Jsem já Panha?“ zeptal jsi se.

30. 4. 2000

Nejvíce Panhu sraly knížky. Spisovatelé si hráli na cizořečníky. Der Befehl, oder der Rundfunk? Vždycky se vztekal. Panha neuměl cize ani pípnout. Merde! Scheize, Scheize, Scheize!

1. 6. 1999

Panha si zas myslel, že je se svými silami u konce. Plazil se po pokoji a plival šťávy.

12. 9. 1999

Panha nevěděl která bije. Nevěděl ani, kolik je hodin, kolikátého je, proč se hodiny bijí. Nevěděl, proč se kolem něj plazí části dámského spodního prádla. Panha byl na smrt vysílený. Podíval se ještě jednou na krajku a znovu usnul.

7. 6. 1999

Když se někdo rozhodne na všechno srát, tak jako Panha, nemůže to nikdy dopadnout nejlíp. Panhu všechno sralo. I pisoáry.

1. 6. 1999

Panha se usmál. Vše plynulo, jak mělo.

9. 7. 1999

Nejvíce nenáviděl datumy. Pletly se. Vždycky je zpackal. Všechny.

30. 9. 2000

Lidové 100110101100?, aneb kam krácejí internetové noviny podle Velké Británie

Jaká je budoucnost internetových novin? Jak dopadne jejich boj s papírovými? A je to vůbec boj? – Anglie má před námi v této oblasti nepochybně náskok. Proto se podívejme, jak vypadá řešení těchto otázek na britských ostrovech.

Jaký je vůbec úkol internetových deníků? Mají být tak komplexní, aby se jejich čtenáři obešli bez tištěných novin? Nebo mají právě těmto novinám sloužit jen jako upoutávka? Nebo snad jako background, rozvádějící články z tištěných originálů?

Nikdo dnes nevěří, že v dohledné budoucnosti bude papír nahrazen internetem. Bylo by to kontraproduktivní. Pouze tištěné noviny totiž díky reklamě vydělávají, internet je stále v mínusu.

Nikdo proto nepochybuje, že noviny na webu by měly především zvyšovat hodnotu svých starších tištěných sourozenců. Jejich cílem je doručovat tytéž obsahy jinou cestou.

Ale komu doručovat? Pravidelným čtenářům? Potenciálním čtenářům? Čtenářům konkurenčních titulů? Do zahraničí? Odpověď je jednoduchá: všem. Odhaduje se, že 50 % návštěvníků internetového portálu deníku Guardian čte buď jiné, nebo vůbec žádné tištěné noviny. Internet tak slouží jako marketingový nástroj podporující prodávavost původního titulu, jako návnada na udici pro nové čtenáře.

Podle Simona Waldmana, šéfa internetové produkce Guardianu, je internet doplňkem papírové verze, protože nabízí trochu odlišné služby: „Titul na webu může fungovat jako reklama na deník, ale to není jeho jediné využití. Řada lidí si ráno koupí noviny u stánku, a přes den se pak podívá na jejich internetovou verzi například na aktuální zprávy nebo na večerní program kin.“

Vedoucí redaktoři internetových vydání se většinou učí až praxí. Přesto se jejich poznatky o čtenářích každý den zpřesňují. Ur-

čitě jsou realističtější než před několika lety. Opadla vlna www horečky (již mimochodem řádně přiživily chybné finanční analýzy), která přiměla jinak střídme vydavatele investovat šílené částky do nástupu revoluce, které nerozuměli. Znovuzískaný chladný rozum jim ovšem zatím nepomohl vyřešit, co s internetovými novinami dál dělat.

Nastala nová fáze internetové revoluce. Štědré penězotoky vyschly a je potřeba zvolit nový směr. Nikdo si samozřejmě nedovolí na webovou stránku pověsit ceduli „zavřeno“ a vrátit se k pouze tištěné verzi. Už jen proto, že konkurence by mohla náhodou objevit bájný hrnec zlata na konci globální elektronické duhy, a jak ji potom dohánět, že? Všichni tedy zatím zůstávají na hřišti a staromódní metodou pokusu a omylu zjišťují, co jejich čtenáři chtějí či co jim lze vnutit.

V zásadě existují tři základní, byť poněkud vágní strategie. První lze nazvat „tržní

výhoda“, neboli v marketingovém žargonu propagace značky. Jde prostě o to, aby daný deník byl na síti a tím se udržoval v povědomí.

Druhá strategie: „služba čtenářům“. Internetové vydání bude dále rozvádět články z vydání tištěného nebo třeba nabízet průběžně aktualizované zpravodajství. Tím se zaručí stálá přízeň čtenářů oběma verzím. Tituly, které tuto strategii vyzkoušely, zatím hromadný úprk čtenářů od tištěné k digitální verzi nezaznamenaly.

Třetí strategie míří do budoucna. Všeobecně se věří, že za několik let (i když nikdo neví za kolik) se internet stane zdrojem ohromných zisků. Optimistické předpovědi o bannerové reklamě a sponzoringu se však tváří v tvář k obecnému poklesu investic do reklamy v západních zemích stávají nedůvěryhodnými.

Několik anglických titulů stále ještě internetovou verzi nezavedlo. Daily Mail se neobtěžoval vůbec (i když nedávno vyruko-

val se službou femail), stránka Daily Express je aktualizována jen sporadicky. Nedá se ale vysledovat jednoznačná závislost čtenářské obce tištěné verze na témže titulu internetovém. Mail stále získává nové čtenáře, zatímco Express je neustále ztrácí.

Sečteno a podtrženo: internetové verze deníků uvázly na mrtvém bodě. Tituly, které už www verze zavedly, je budou z výše popsaných důvodů udržovat dál. Vstup nových hráčů pak bude podle všeho hodně opatrný. Čeká se na nového Ruperta Murdochoch, který přijde na to, jak ze souborů jedniček a nul vykřesat dolary, libry a koruny. Do té doby můžou mít čtenáři papírových verzí oprávněný pocit, že i když nesledují internet, o nic důležitého nepřijdou.

Miroslav Cingl

Připraveno s pomocí údajů deníku The Guardian 16. a 22. července 2001 a The Times 10. července 2001

Nastala nová fáze
internetové revoluce.
Štědré penězotoky
vyschly a je potřeba
zvolit nový směr.
Nikdo si samozřejmě
nedovolí na
webovou stránku
pověsit ceduli „zav-
řeno“ a vrátit se
k pouze tištěné
verzi.

R o z d
ě d k o
u t r p e

Kdo bere do ruky svazek nazvaný **Český vězeň – Svědectví politických vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých**, musí počítat s tím, že jde opravdu o soubor svědectví a to svědectví ryze osobních. Navíc, jak autor, historik a publicista **Karel Bartošek** sděluje, soubor rozhovorů je „tečka za víc než čtvrt stoletím mé (jeho, pozn. aut.) práce na dějinách represe v období komunistického režimu.“ Dodejme, že možná tečkou, ne však vrcholem. Za ten je nutné považovat Bartoškovu spoluautorství Černé knihy komunismu, která je studií, zpracová-

váním archivů a dokumentů, ne sbírkou osobních (sice zajímavých, ale hojně problematických) svědectví.

V úvodu k Českému vězni zkušený a dlouholetý historik odboje Bartošek upozorňuje čtenáře, že právě s tímto problémem musí počítat; zpovídání vězňové nikdy nebyli konfrontováni s archivními materiály, a paměť je materie tvárná a vrtkává, takže leccos zkreslí.

Osobní výpověď má pochopitelně svou hodnotu sama o sobě a s archivem do kontaktu přijít nemusí. Může být nepřesná, nadsazená, nebo si naopak může leccos ubrat. Vzpomínkové texty jsou více výpověďmi o lidech, kteří je vytvořili, než o době, kterou žili. Archiv tedy není potřebný.

Přesto Karel Bartošek považoval u jedné zpovídání, u vězeňkyně šedesátých let, tajemně zahalené slečny R..., za nutné do archivu zajít a výpověď tak mírně zpochybnit. Logickou otázku, proč to neudělal i u ostatních, poněkud nepřímou a vyhýbavě zodpovídá tvrzením, že do archivů se musí ponořit mladší, kteří jistě jeho práci překonají. Soubory rozhovorů jim při tom poslouží jako zajímavý podkladový materiál.

Bylo by to pěkné autorovo gesto, kdyby nebylo ihned setřeno ryse aktuální glosou právě o oněch následovnicích, konkrétně o Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu. Bartošek o něm zlostně poznamenává, že „toho řádně vyšetřit moc nedokázal.“ Inu vybídnout své pokračovatele, aby mne překonali, demonstrovat takto svou velikost, a pak jedním dechem tytéž následovnický denuncovat jako neschopná

í l n í v é n í

fululum, je úsměvný způsob generačního komunikování.

Karel Bartošek mohl prostě a jednoduše předložit sérii interview s dostatečně morálně i dějově silnou náplní a nechal je působit. Pokud ale potřebuje v úvodu takové série kriticky glosovat stav současného bádání nad muklovskými dějinami v Česku, bylo by důstojné, aby sám šel příkladem. Aby své rozhovory z let sedmdesátých a osmdesátých v letech devadesátých přinejmenším doplnil archivní výpovědi. Třeba další knihou, jakýmsi vykřičníkem za celoživotním dílem. Možná taky otazníkem. Nemusí to být, ale kdyby to bylo, bylo by to velké. Přitom Bartoškoví dříve tento postup nebyl cizí (viz jeho Zpráva o putování v komunistický archivech).

Je navíc docela dobře pravděpodobné, že Bartošek byl na dlouhá léta posledním, kdo se o některé „své“ vězně zajímal. Bylo by patrně malým překvapením, kdyby se našel nakladatel, který mladému historiko-

vi vydá kritickou studii o Vilému Kahanovi, kterého Bartošek do Českého vězně pocho-pitelně bez problémů zařadil. Kahan byl špion, kterého se rozhodli komunisté odstranit. Jeho výpověď obsahuje nejedno tvrzení, které mohl Bartošek ještě za čerstva po Listopadu prohnat archivem, aby se ukázalo, co na něm je. Například informace, že Jan Masaryk a hlavně Heliodor Píka byli zapleteni do prodeje zbraní do Izraele v rámci akce Hagana, je natolik poutavá, že by za co možná nejvěrohodnější ověření stála. Také Kahanova výpověď o roce 1968 by si zasloužila archivní výzkum a (bude-li to možné) doložení. Po okupaci Československa v srpnu 1968 měl totiž být KGB zatčen ministr vnitra Josef Pavel. Tomuto bývalému bojovníkovi ve španělské občanské válce se ale dařilo několik dní ukrývat a nikdo netušil, kde byl. Kahan tvrdí, že u něj.

Už na první pohled některé Kahanovy výpovědi v Bartoškově interview nezaprou touhu po silném efektu bez historického podepření. Kahan například tvrdí (str. 179), že mu po návratu z Moskvy Smrkovský řekl, ať neemigruje, že je sice vše prohráno, ale dokud dubčekovské vedení zůstává nahoře, žádné procesy nehrozí. K tomu Kahan dodává: „Když přijeli zpátky (reprezentace

z Moskvy, pozn. aut.), nikdo z nich nespál doma, i jejich ženy se přestěhovaly.“ Kahan tak budí dojem, že československá politická reprezentace ze strachu před KGB zalezla do děr. Přitom i bez znalosti archivního materiálu (a Karel Bartošek to nemůže nevědět) je možné konstatovat, že vrcholní straníční představitelé spali na Hradě u prezidenta Svobody, a to včetně manželek. Domluveno to bylo (aspoň s některými) už v Kremlu. U prezidenta se sešla grupa různorodá – zrádný Biřák, zrazený Dubček, i nepodepsavší Kriegel – ale na Hradě dleli několik dní a nocí všichni, i když spíš vedle sebe než pospolu. Je vždy ošemetné, když touha po efektu začne křivit historická fakta.

Vedle Kahana jsou v Bartoškově souboru vůbec silně zastoupeny osudy bývalých komunistů, které strana zatkla na počátku padesátých let (ale i později) a oni ve své víře v soudružskou neomylnost a z lásky ke straně se udali, přiznali a nechali zničit. Bartošek kromě příběhu Husákova vězně Milana Hübla nabízí dvě mnohem silnější výpovědi žen padesátých let – blízké spolupracovnice Rudolfa Slánského a vdovy po Janu Švermovi Marie Švermové, a manželky už zmíněného zavražděného prvního tajemníka, Josefy Slánské.

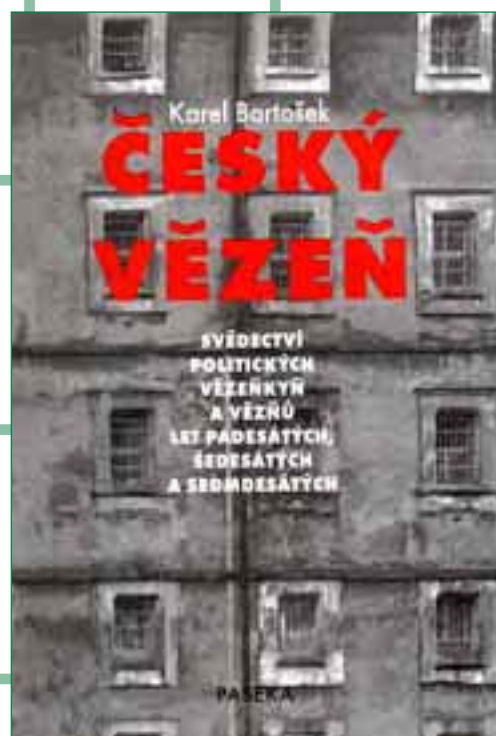
Švermová zajímavě mluví o Miladě Horákové jako o ambiciózní ženě, která chtěla vstoupit do komunistické strany a později s ní spolupracovala. (Což by taky stálo za doklad.) Josefa Slánská je v představě, kterou Bartoškův rozhovor budí, ryzí komunistickou svatou (vyloučení z KSČ by měla za dostatečný motiv k sebevraždě). Její vý-

pověď je zajímavá hlavně jako sice osobní, ale dokreslující sonda do života strany před válkou a za válečné moskevské emigrace. Bartošek se (vcelku správně) snaží, aby právě toto líčení bylo ještě peprnější, a tak tlačí

Slánskou k tomu, aby mluvila o svých zkušenostech s Gottwaldem, k jehož blízkým přátelům ona i její muž patřili. Slánská opakovaně a rezolutně odmítá, jde o věci velmi soukromé až intimní a ona o nich mluvit nebude. Chce být lepší než ten, který ji zradil. A tak se Karlu Bartoškovu pokus o efekt nezdařil.

U jednoho mukla, kterého do souboru Český vězeň rovněž zařadil, má ale o efekt postaráno. Při čtení nadpisu poslední kapitoly si čtenář jistě rozpomene na úvod a na slova o tečce za dílem. Tou tečkou je kapitola o samotném Karlu Bartoškově. Co tak o sobě napsat? V předchozích rozhovorech se některé otázky opakují – Souostroví Gulag, pocity při propuštění a ... jak to bylo se sexem za mřížemi. Tento jistě ne nepodstatný problém se Bartošek celkem marně snaží vnutit

Karel Bartošek je rodilý optimista. V úvodu své nové knihy píše, že poznání komunistické represe je v nás již pevně zakotveno: „Měli bychom brát v úvahu i vše to, co se stalo v toponymii, kde paměť represe je přítomna v názvu ulic, náměstí, míst, a chtělo by se říci na věky?, neboť nevěřím, že někdo někdy přejmenuje pražskou třídu Milady Horákové.“ Inu, historie je plná paradoxních výroků... historici někdy taky.

k řešení hned několika obětmi represe. Stranou ho cudně odsouvá Karel Pecka, s nadhledem křesťana jej rychle opouští Bedřich Fučík a i šarmantní psycholog Šabata se po stručném rozboru zeptá: „A to tam chceš taky uvádět?“ Ano, právě to chce. A proč by neměl? Když o tom jiní nemluví, pomohl si Karel Bartošek sám. Jeho výpověď o šesti měsících v káznici prezidenta Husáka je složena z dopisů a poznámek o snech a spoluvězni, které spojuje hlavní motiv – erotika. Nic proti ní, ale jako by si autor neuvědomil, že po předchozích upejpavých reakcích na toto téma se vystavuje riziku, že se svými neustálými poznámkami o potřebě onanie se bude jevit jako erotoman. Nejde o snižování tohoto problému. Jistě hrál svou roli a částečně zapadá do širšího a obsáhlejšího pocitu bezmoci, který mnohé vězně týral, jenže co je moc, je prostě příliš. Karel Bartošek s hravou a bu-

jarou radostí informuje čtenáře o svých polucích: „...již desetkrát ‚pubertákem‘ za tři a půl měsíce! Dobrý ‚průměr‘!“ A každou chvíli dál a dál a větší kapky. Už třikrát, už zase, už po patnácté. A aby toho nebylo málo, seznámí nás Bartošek ještě se sexuálními problémy svého spoluvězně a dokonce s jistými erotickými lapáliemi jeho na svobodě dlící manželky. Snad jen bachaři zůstali ušetřeni, i když historik Bartošek ještě neotiskl celé své deníky... Samostatně stojící věta jeho vězeňských poznámek: „Musíš se chovat důstojně jako důstojník důstojnosti“, je pak už jen nechtěným paradoxem.

Zdá se, že když Karel Bartošek koncipoval „svou“ kapitolu, tak si neuvědomil, že po výpovědích lidí zavřených skutečně za nic na léta do nejtěžšího vězení, po výpovědích těchto „svědků utrpení“, jak je sám nazývá, musí jeho výše uvedeným způsobem podaný prožitek věznění působit přinejmenším svérázně. Na počátku souboru stojí zdrženlivý Karel Pecka a důstojný Bedřich Fučík a na konci stojí a leží Karel Bartošek a lamentuje nad odloučením od žen. Přitom se klidně stane, že zajímavá pasáž Bartoškovy zповědi, kdy své uvěznění má za mstu dějin, která mu dopřála odpykat si zlo, jež způsobil v padesátých letech, zapadne v moři večerních hovorů na slavníku a těžkých nočních vzdechů.

Proč tedy tuto knihu číst? Pro to nejpodstatnější, co v sobě nesou výpovědi Karla Pecky, Bedřicha Fučíka a v jistém posunu také Jaroslava Šabaty. Pro jejich snahu aspoň in-

formovat o jinak nesdělitelném pocitu deprese z bezmoci, která mukla deptala víc než cokoli jiného. I tato výpověď ale zůstává poněkud zasuta za přehrší otázek typu „Jak na tebe působilo mučení?“ Naštěstí ne úplně. Jinak vrcholně cudný Karel Pecka, kterého Bartošek musí nutit, aby popsal, jak byl bit (a stejně se mu to pořádně nepovede), mluví docela otevřeně o bezmoci proti síle, která jej do lágru zavřela a může s ním dělat, co se jí zachce. Přestože Bedřich Fučík věznění přijímá se smířením křesťana („...těch patnáct let si dosloužíš...“), je u něj ono zlomení bezmocí snad nejmarkantnější. Snaží se dát tušit o chvílích, kdy člověk sedí sám ve skoro prázdné kobce, ví, že ji má na léta a nerozhoduje o sobě ani v tom nejzákladnějším, tento pocit bolestné tmy musí být srážející a nám, kteří jsme jej nezažili, dává tušit obsah floskule o pohřební za živa. Jen tušit.

Martin Groman

Karel Bartošek: Český vězeň. Ladislav Horáček - Paseka, Praha, Litomyšl 2001, str. 317, náklad neuveden, cena 289 Kč.

BOŽENA NĚMCOVÁ

Zajímavé jsou i postřehy Boženy Němcové

V DOPISECH SYNOVI

Kniha historičky **Heleny Sobkové** nazvaná **Božena Němcová a Zahán** nabízí pohled do spisovatelčina soukromí. Činí tak pomocí výběru z její odeslané korespondence. Z dopisů, vydaných již před lety v Čs. spisovatelci a SNKLU, vybrala Sobková listy synu Karlovi, které přináší v čtivě komentované podobě, jaká může zaplatbůh snad vyvolat i obecnější zájem.

Soukromá Němcové korespondence se synem Karlem je totiž cennou sondou do jejího rodinného života. Satisfakcí v komplikovaném manželství byl spisovatelce vztah ke vlastním dětem. O to horší pro ni musela být smrt syna Hynka a o to více ji musely trápit starosti s mladším Karlem. Chtěla po něm, aby se stal „řádným člověkem“. Proto ho v roce 1856 poslala do Zaháně, aby se pokusil osamostatnit a najít si vlastní ži-

votní postoj. Slezské město Zahán nevolila náhodou. V roce 1845 se zde usadila rodina Jana Pankla, která našla obživu ve službách nejmladší ze sester Kuronských, Dorothey – vévodkyně Zaháňské. – Karel díky tomu mohl v zámeckých službách nasbírat cenné zkušenosti, zároveň však nezůstal v neznámém prostředí sám a bez dohledu. Ostatně místo v zaháňské zámecké zahradě u vrchního zahradníka Friedricha Teichertu mu opatřila sestra Boženy Němcové Marie, provdaná za hofmistra vévodkyně Dorothey Jacquese Micheneta.

Němcová tento krok vzhledem k synovu budoucímu životu jistě považovala za rozumný, přesto jí způsobil další trápení. O syna se očividně obávala, zvláště tehdy, když od něho neměla dlouho žádné zprávy. Své dopisy se snaží využít k výchovnému působení. V psaní z úvodu Karlova pobytu v Zaháni (10. květen 1856) mu radí, jaké má daleko od domova dodržovat hygienické návyky, aby byl zdravý: „...*Nechod' zapocen, polonahý ven a bos. V zahradě je vždy vlhké povětrí, protože je voda blízko. Až bude voda ke koupání, chod' se denně koupat, jenom nebud' nikdy přes osm, deset minut ve vodě, tak je to nejlepší, kdo nezná plavat.*“ Zajímavé jsou i spisovatelčiny postřehy ohledně kou-

ření. Na základě vlastních (!) zkušeností syna před ním varuje se slovy, že jeho mladé tělo v růstu potřebuje ještě nezkažené „šťávy“. V jiném dopisu nadšeně reaguje na Karlův zájem kupovat si knihy, který se snaží prohloubit dalšími radami ohledně výběru vhodných titulů.

Postupně jí však přináší Karlův pobyt větší a větší zklamání. Vedle dlouhých pomlk v korespondenci ze strany syna to byla jeho změna třeba právě v názoru na kouření, kterému nakonec propadl, dále jeho milostné problémy, informace o jeho dluzích a konečně i touha odejít ze Zaháně. Karel si skutečně nakonec prosadil svou a v květnu 1858 odešel do Postupimi. Rok nato se natrvalo vrátil do Čech.

Ve dvaceti sedmi dopisech se však starostlivá matka věnuje i jiným tématům než synově výchově a starostem o něj. Odkrývají se zde například vcelku známé stíny manželství Josefa a Boženy Němcových. Objevují se ale i náznaky jistého smíření se s osudem nebo hledání cesty k soužití. „*Co je to všecko platno, ať je táta divný, on je přece Váš táta, a je rozšafný muž, a on je přece jediný, který nás neopustí, kdyby všickni opustili. Chyby má každý, já je mám také; a táta musí mít se mnou trpělivost.*“ Také politika

ohledně kouření. Na základě vlastních (!)
zkušeností před ním syna Karla varuje se slovy,
že jeho mladé tělo v růstu potřebuje ještě
nezkažené „šťávy“.

se vešla do dopisů ustarané matky. Jisté rozladění přinesl Němcové například odmítavý postoj příbuzných a zaháňské vrchnosti k jejímu politickému přesvědčení, jež se snaží synovi vysvětlit. Proto když Karlovi v říjnu 1856 oznamuje cestu Františka Palackého do Zaháně, dodává: „...*kdyby s ním jen chtěla paní kněžna mluvit, ten by jí ukázal, kdo jsou Češi a co umějí, také by jí třebas stran nás oči otevřel.*“

Helena Sobková nejen posbírala několik mateřských vzkazů a varování, uvádí čtenáře i do širěji pojatého prostředí Zaháně. Obojí, Němcová i Zaháň, je úzce propojeno. Malá Barunka Panklová se se slezským panstvím Kuronských setkala v době svého dívčího pobytu u správce Hocha na chvalkovickém zámku. Později tu měla svou rodinu, k níž ji vázala citová pouta. Sama se vydává do Slezska hned dvakrát, poprvé v neklidném roce 1848 a podruhé v době otcovy smrtelné choroby roku 1850. Další návštěvy jí znemožnila jen tíživá životní situace. Nepřekvapí tedy, že inspirace Zahání se objevuje i v jejích dílech. V krátkém závěru života Boženy Němcové se ovšem její kontakt s příbuznými v Zahání oslabil. Smrtí spisovatelky v lednu 1862 byl pak přerušen definitivně.

Komentovaný výbor z dopisů do Zaháně není první prací Heleny Sobkové o Boženu Němcové a jejím spojení s rodinou Kuronských, zvláště pak s vévodkyní Kateřinou Zaháňskou. Ta se ostatně stala předlohou notoricky známé paní kněžny z Babičky. Patrně největší diskuse ze všech knih Heleny Sobkové budí dodnes její studie Tajemství Barunky Panklové.

Rušný a výjimečný život Barunkoboženy Pankloněmcové láká k úvahám o jeho pramenech a určujících momentech. Byla to snad právě jeho výjimečnost, co stálo v pozadí teorie Heleny Sobkové o spisovatelčině původu. Z jejích knih vysvítá vnitřní neochota smířit se s myšlenkou, že by tak nevšední žena mohla být dcerou prostých rodičů, manželů Panklových. Hledá tedy původ spisovatelky v lákavém aristokratickém prostředí, které jakoby spisovatelčiny vloh (intelektuální i fyzické) lépe vysvětlovalo.

Pro takový názor jistě existují oprávněné předpoklady. Narození Barunky Panklové je skutečně opřeno nejasnostmi, které trápily i dospělou Boženu Němcovou. Samotný fakt, že Panklovi žili v blízkosti majitele Ratibořického zámku, pak vyvolává možnost hledat její biologické rodiče v pro-

středí rodiny Kateřiny Zaháňské, v níž se „problém“ nemanželského dítěte objevil už dříve a hned několikrát.

Helena Sobková sledovala svou ideu a hledala v archivech, četla relevantní dopisy a studovala matriky. Její pozornost se nakonec obrací k nejmladší ze sester Kuronských, Dorothei Talleyrandové – Périgordové, sestře „paní kněžny“. Tu pak označila za její (spisovatelčinu, nikoliv kněžninu) zářnou matku. Podobné úvahy jsou jistě čtenářsky přitažlivé – můžeme do sytosti porovnávat portréty či přit se, zda Božena Němcová zdědila svůj talent po oné dámě velkého světa nebo zda se tak nečekaně zrodil v duši prosté Barunky. Smysluplnější je ale zabývat se právě reálným životem velké spisovatelky, tak jak to činí právě nová kniha Božena Němcová a Zaháň. Každodenní starosti člověka, jeho okolí a vliv rodiny (té, v níž vyrůstá i té, již zakládá) mají větší vliv na utváření osobnosti než sebearistokratictější geny.

Blanka Ronová

Sobková, Helena: Božena Němcová a Zaháň. ARSCI, Praha 2001, stran 120, náklad a cena neuvedeny.

Hluchý

Dostavila se zničehonic jednoho slunného letního dne na koupališti. Způsobila ji voda, která se usadila uvnitř mých slechů a odmítala je, i přes opakované příkazy k vyklizení, opustit. Na zhruba dvacet hodin, do okamžiku než ji kompetentní lékař násilím (za pomoci velikánské injekční stříkačky vyhnal ven) jsem se tedy stal téměř hluchým. Říkám téměř, neboť na pravé ucho jsem naštěstí ještě sem tam trochu slyšel.

Na koupališti, kde se již evidentně tísnilo více lidí, než se tam mohlo vejít, náhle zavládl klid. Uřvané mrně na sousední dece házel své gumové hračky po babičce najednou téměř mlčky a šfavnatá hádka manželského páru přede mnou, jejíž průběh sledovali s napětím všichni v okruhu pěti kilometrů, se změnila v jemnou a distinguovanou konverzaci.

I doma mě zprvu čekala jen samá pozitivita. Děti v bytě nad námi přestaly dupat a oněměl i jejich jinak zcela hysterický pes. Auta po hlavní silnici vedoucí přímo pod našimi okny projížděla takřka neslyšně. I obvyklé výtky rodičů (kteří, ač stojíce přímo přede mnou, ke mně promlouvali z velké dálky), že prý poslouchám všechny ostatní a jenom k jejich slovům jsem hluchý, jsem mohl s omluvným úsměvem přeslechnout. A nakonec, mé obvyklé dilema, zda před spaním poslouchat svého oblíbeného Čajkovského, nebo čist svého oblíbeného Křesťana, bylo pro dnešní večer vyřešeno.

Postupně se však začaly vynořovat i problémy. Především jsem se chtěl dívat na televizi, ale bohužel na zábavný pořad postavený na slovním humoru. Když jsem si zesílil zvuk natolik, abych ze slovního humoru ně-

co měl, přišla sousedka a vynadala mi tak, že jsem i přesto, že jsem neslyšel, slyšel a humor mě rychle přešel.

Odešel jsem znechuceně do hospody, kde jsem narazil na své známé. Sešla se tam poměrně příjemná společnost. Všichni se, soudě podle rozveselených tváří a bouřlivého

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

smíchu, jehož výbuchy občas prorazily vodní přehradu v mých uších, dobře bavili. Bohužel prapůvodní zdroj (řečený prazdroj) každé takové vlny smíchu už zátarasy nepřekonal, takže jsem tam jenom tak seděl jako tvrdé ypsilon a tupě koukal, jak se všichni baví.

I ráno mě čekaly nepříjemnosti. V první řadě můj spánek, nerušený tentokrát dětským dupáním ani auty, bohužel nepřerušil ani budík, takže průšvih byl na světě ještě dřív, než jsem nabral vědomí.

Dalším utrpením pro mě bylo čištění zubů. Se zalehlýma ušima neslyšíte nic z toho, co se děje kolem vás, jenže vaše tělo vám tento nedostatek kompenzuje tak, že slyšíte naopak velmi jasně a zřetelně, co se děje ve vašich hlavových dutinách, zejména pak v ústech. Nevím, jestli jste to někdy zažili, ale takové čištění zubů způsobuje uvnitř vaší hlavy stejný rámus, jako když řezání dříví.

Konečně jsem dorazil k lékaři, kterému ostatní lékaři říkají trefně otorynolaryngolog. Tento je ze všech lékařů asi největší podivín, protože, jak se praví v Básnících, „když pacient přijde s bolestmi v krku, lékař se mu podívá do ucha a z nosu mu vytáhne polypy“.

Můj otorynolaryngolog se naštěstí choval poměrně normálně a záplavy z mých uší neodsával skrz nos, ale z uší rovnou ven. Po chvíli odvodňování, zavodňování, pláchání a jiných specializovaných lékařských úkonů jsem najednou zjistil, že slyším. Hurá, proslechl jsem! (Podle vzoru „prohlédl jsem“.)

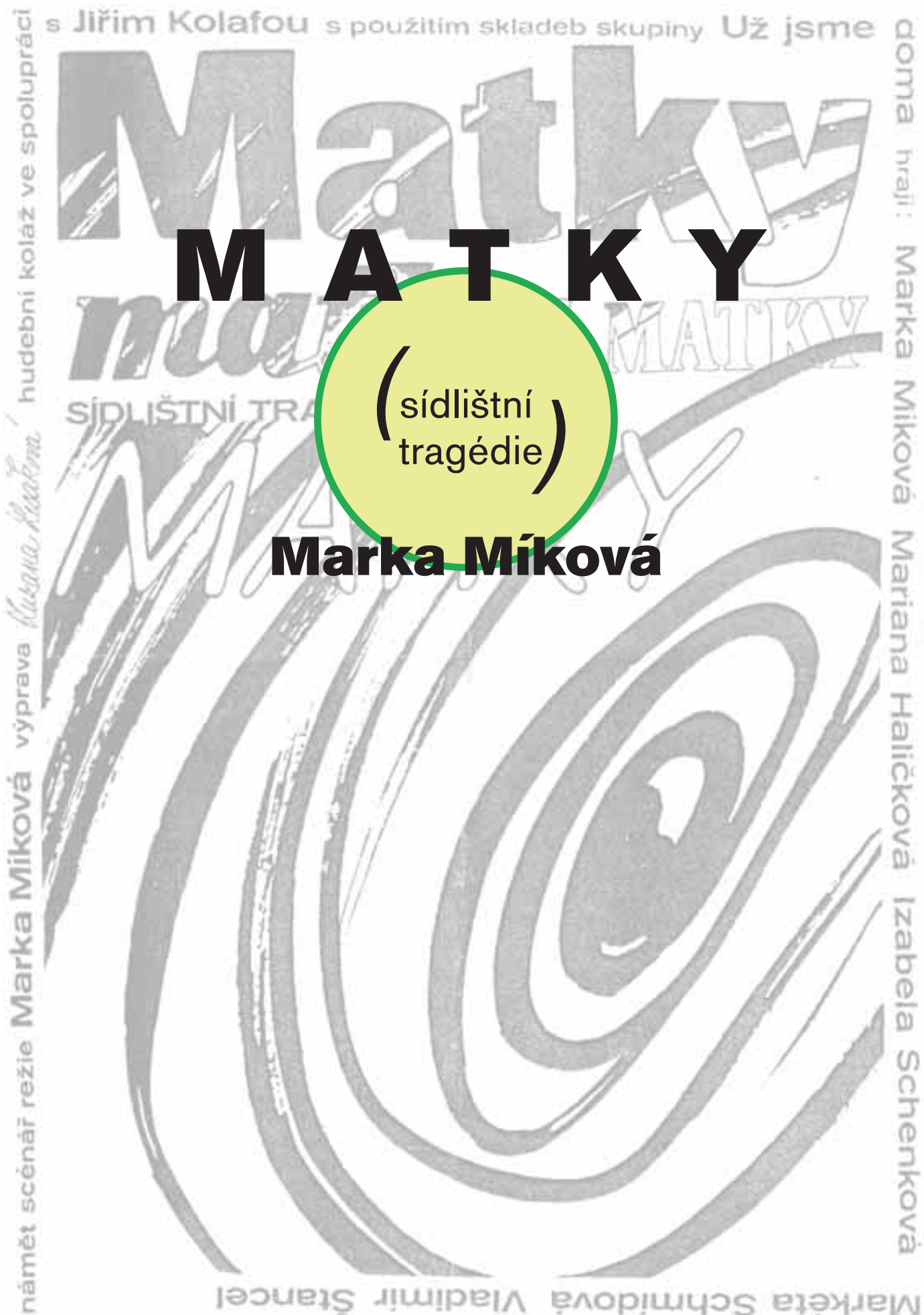
To bylo na světě najednou krásných zvuků! Ptáčkové zpívali, stromky ševalily, potůček šuměl, bublal, zurčel atd., jelen troubil a datel ťukal do stromu (uprostřed města to je podivné, ale určitě jsem je tehdy slyšel!). Ale pak to začalo...

Manželé odvedle začali znovu se svými hádkami, motory zpod oken burácely naplno, děti dupaly, až se otrásal celý dům a sousedovic čokl štěkal v nových a nových zachvatech hysterie. Zkoušel jsem je všechny překřičet, ať jsou ticho, ale neslyšeli mě. Svět byl ke mně hluchý.

MATKY

(sídlištní
tragédie)

Marka Míková

Námět, scénář a režie: Marka Míková

Výprava: Zuzana Lesáková

Hudební koláž ve spolupráci s Jiřím Kolafou
s použitím skladeb skupiny Už jsme doma

Hrají: Marka Míková,

Mariana Haličková,

Izabela Schenková,

Markéta Schmídová,

Vladimír Štancel

1. obraz

– iluze sídliště

Je ráno. Pomalu se rozsvěčují okna paneláků. Vidíme do oken. Lidé vstávají, unaveně se oblékají, myjí, snídají, česou... Postupně se jejich činnosti zrychlují, jak spěchají, pomalu se dostávají na hranici svých možností, padají jeden přes druhého, panelák se chvěje a naklání. Do tohoto šíleného pohybu je slyšet zvuky záchodů, šplouchání vody, cinkání nádobí, útržky hovorů, atd...

1. okno

žena: Máš tam v konvici čaj, tak já jdu.

muž: Kdy přijdeš?

žena: Po pátý, asi. Kup mlíko, prosím tě, jo?

muž: No jo.

2. okno

muž: Ty už jdeš?

žena: No já letím, prosím tě. Už máš třičtvrtě, tak vzbud Filipa, jinak to nestáčíte.

muž: Třičtvrtě?! No to snad ne!

žena: A nezapomeň Filipa zase vyzvednout, ať tam nezůstane poslední, jako minule. Ahoj.

3. okno

dítě: Ale já nechci do školky dneska.

máma: Chci, nechci, musíš. Já taky nechci do práce a co mám dělat?

dítě: Mami, já nechci dneska...

máma: Už toho mám tak akorát dost.

Koukej to dopít a jdem.

dítě (fňuká)

máma: Tak to dopiju já a jde se.

4. okno

muž: Počkej na mě, vždyť já už jdu taky.

žena: Tak dělej, nebo přijdu pozdě.

muž: Nevíš, kam jsem si dal klíče?

žena: To teda nevím.

muž: Tak počkej přece, tady někde byly...
žena: Já jdu.

muž: Tak počkej přece, minutka tě nezabije...

Oživený panelák náhle zhasíná, utichá a zůstává stát tmavý a opuštěný v šedém ránu, ale přítomný po celou dobu jako pozadí dalších dějů.

2. obraz – kancelář

Kancelář je vlastně pískoviště před panelákem, na jehož okraji sedí ženy, píší na stroji, vaří káfičko, telefonují, to vše v písku. Hra postav je přísně stylizovaná. Pohyby se opakují, stejně jako některé věty.

úřednice č. 1 (vchází do kanceláře):

Dobré jitro... á, on tady ještě nikdo není?! No tak to jsem se nemusela tak hnát... (unaveně dosedne)

úřednice č. 2 (zadýchaná vchází): Dobré jitro.

úřednice č. 1: Á, já už myslela, že se dneska nedělá...

úřednice č. 2: Trochu jsem se zdržela – ty autobusy dneska, to je hrůza, ono si to jezdí, jak chce. Já jsem čekala půl hodiny...

úřednice č. 1: Dáš si kafe, Maruško?

úřednice č. 2: To víš, a jak ráda.

(začnou psát na stroji)

úřednice č. 3: Já to věděla, že přijdu takhle pozdě. Dobré jitro.

úřednice č. 1 a 2: Dobré jitro.

úřednice č. 3: Já se hnala holky, jak namutá koza. Ty autobusy dneska, no to je hrůza, ono si to jezdí, jak chce, já jsem čekala půl hodiny...

úřednice č. 1 a 2: Dáš si kafe, Maruško?

úřednice č. 3: To víte, a jak ráda. (všechny tři píší na stroji a v jeho rytmu se stereotypně komíhají)

Marka Míková se narodila 28. 12. 1959 v Českých Budějovicích, působila ve skupině Zuby nehty (zpěv, piano, texty), je divadelní režisérkou. Letos jí vychází v nakladatelství Baobab „neobyčejný příběh z města pro starší děti“ Roches a Bžunda. Její povídky a básně byly otištěny v příloze Tvaru (Tvary 11/2001). Sídlištní tragédie Matky byla realizována v roce 1988 v divadle Minor (cca 30 repríz).

úřednice č. 2: Mám dojem, že už to vaří!
 úřednice č. 1: No, vždyť už letím. Chcete to s cukrem?
 úřednice č. 3: Já bez.
 úřednice č. 1: A jéje, tady už zase někdo drží dietu.
 úřednice č. 3: Já už s tím holky musím něco dělat. Blíží se léto a já se nevejdu do plavek, no to je hrůza!
 úřednice č. 2: Ále prosím tě nějaký to kilo navrch.
 Máš přece dítě, tak už nemusíš bejt žádná Twigy.

úřednice č. 3: No, což o to, to já si říkám taky, ale manžel už má poznámky, jestli jako nemá rozšířit otvor ve dveřích, abych prošla.

úřednice č. 1 (vyprskne): Ty mužský jsou děsný. Prosím tě, jak velký břicho má on, prosím tě, se ho zeptej, někdy...

úřednice č. 2: A nebo ho přeměř. Někdy po obědě, až bude rozvalenej na gauči...

úřednice č. 3: A představte si, co mi včera řekl náš malej. Prej maminko, ty vypadáš, jako velká plachetnice, to mi povídal.

úřednice č. 1: Jako plachetnice řekl?

úřednice č. 3: Jo, s nadmutejma plachtama.

úřednice č. 2: A cos měla na sobě?

úřednice č. 3: Noční košili. Takovou nabranou.

úřednice č. 2: Chi, chi, chi, ty malý děti jsou někdy tak vtipný...

Při hovoru popíjejí kávičko a pod celým obrazem cvakají psací stroje, napojují se na sebe, zrychlují se a zpomalují v prapodivném kánonu. Na konci jako by celá kancelář usnula.

3. obraz – požárník

Z útrob domu vylézá muž oblečený v požárnícké uniformě. Pečlivě prohlíží okolí domu, poopravuje rozházené lavičky u pískoviště, co tam zanechaly úřednice. Pak vyleze po požárním žebříku na střechu domu a hledá závadu. Najde ji, zabuší sekyrkou do jistého místa na střeše, odkud se vzápětí začne kouřit. Pak s úsměvem sleze dolů, obejde blok paneláků a zase zmizí v útroběch domu. Jeho výstup je podbarven temperamentní hudbou.

4. obraz – pískoviště

Na pískovišti sedí dvě matky v pestrých šatech, namalované, načesané. Jejich děti-loutky jsou ožívovány matkami. Jeden rukáv dítěte je volný a připraven pro matčinu ruku, takže vše, co dítě dělá, dělá vlastně matka.

1. matka: Petříčku, to nemůžeš brát holčičce kyblíček. Tady máš svůj. (položí na okraj pískoviště úplně stejný kyblíček, hned se po něm žene Janička)
2. matka: Janičko, to není náš kyblíček, vem si od chlapečka ten svůj.

1. matka: No tak, Petříku, pusť ten kyblíček a dej ho holčičce, nebo bude zle.
2. matka: Janičko, tak tys mě neslyšela? Hned ten kyblíček zahod', ale honem, nebo tě plácnu! (obě maminky násilně)

lím berou svým dětem kyblíčky, nastane tahanice)

1. matka: Tak Petříčku, jestli ten kyblíček nepustíš, tak jdeme domů! (konečně se to podaří – kyblíčky jsou vyměněny, matky se na sebe usmějí – dokázaly to)

2. matka: To je hrozný, ty děti chtějí vždycky to, co není jejich.

1. matka: A to jsou ty kyblíčky úplně, ale úplně stejný. (její dítě vezme kyblíček holčičce)

2. matka (vyrvě mu ho): Ale tenhle je náš!

Obě matky sedí na lavičce a věnují se ručním pracem. Po chvíli přichází matka č. 3 s dítětem. Vzájemně se okouknou a pak pokračují ve hře.

3. matka: Dobrý den.

1. matka: Dobrý den.

2. matka: Dobrý den.

3. matka: Tak, Šimůnku, tady máš kyblíček. (je úplně stejný jako předešlé dva, Šimůnek svůj kyblíček okamžitě zahodí a vrhne se po kyblíčku Janičky)

2. matka (přiskočí pohotově k pískovišti): No tak, Jani, ty se neumíš ozvat? To je tvůj kyblíček, tak si ho hezky vezmi, chlapeček má svůj! (Janička si zatím vybrala kyblíček Petříkův)

1. matka (okamžitě zareaguje): To je náš kyblíček, děvenko, maminka ti to asi neřekla, vezmi si hezky svůj!

Matky a děti se rvou o kyblíčky.

3. matka: No tak vidíte, teď se to úplně popletlo. Tak si v tom udělejte pořádek samy! (odchází na lavičku háčkovat, zbylé matky na sebe spiklenecky mrknou, pak navléknou lstivě ruce do dětských rukávků a začnou házet po opuštěném Šimonovi písek)

3. matka: Co se to zas děje? Šimůnku, ty si neumíš ani chvilku v klidu hrát?!

(jde k pískovišti a Šimonovou rukou hodí písek po zbylých dětech)

2. matka: No Janičko, prosím tě, co to děláte? (Janička za pomoci matky rozhazuje písek na všechny strany)

3. matka: Šimone! (hodí písek na Petříka)

1. matka: No to snad... Peťulko, pojď sem, koťátko, ty máš plný oči písku... až za tričkem to máš...

2. matka (začne se hned opičít) Jani, no ty jsi celá špinavá, já snad tě pudu domů převlíknout, nebo co...

3. matka: Plná hlava písku, už zase plná hlava písku. Co to máš v ruce, prosím tě? To není tvoje lopatka! Já už ztrácím trpělivost!

2. matka: Ale jen ať si tu lopatku půjčí, nám to nevádí, vid' Jani.

3. matka: On mi tohle dělá pořád, já už jsem z toho úplně zoufalá.

Obě matky odejdou na lavičku háčkovat, jejich děti sedí nehybně na pískovišti, jen Petřík s maminkou míchá v kyblíčku polívčičku, posléze s ní začne krmit ostatní děti.

2. matka (vylítne): Jano! To přece nebudeš papat, ten písek, co ti chlapeček dává!

1. matka: Petříku, to je jako polívčička, ta musíš děti krmit jenom jako... (ale při řeči už Petříkovou ručkou krmí Šimona)
3. matka: Šimonku... on to snad polknul! (snaží se z něj vysypat písek)
1. matka: Bouchněte ho do zad.
3. matka: On mi tohle dělá pořád, já už jsem z toho úplně zoufalá.
1. matka: No to vám věřím.
3. matka: Copak si neumíte chvíli sami v klidu hrát?
2. matka: Na něco pořádného...
1. matka: Třeba na schovávanou...
3. matka: Tak a jdem na to. Petříku, ty pikáš, tady je pikola, jasný? A vy se schovejte, utíkejte někam do křoví, jasný? A ty Pěťo počítej, kolikrát ti to mám říkat: 10, 20, 30... A my utíkáme, utíkáme se schovat, jasný? (obě matky poslušně vykonávají s dětmi, co se po nich žádá, pak děti někam schovají a jdou si sednout na lavičku)
2. matka: Vy to s nima umíte...
3. matka: Ale prosím vás, kdo má ztrácet nervy, jasný?
2. matka: Já bych to nedokázala.

Matka háčkuje na lavičce. 1. matka s Petříkem obchází pískoviště a hledá schované děti, tak ráda by se přidala ke klábosící lavičce.

3. matka: Zrovna jsem si říkala, jaký má ta vaše holčička krásný šatičky, to je radost mít holčičku, já jsem si to vždycky tak přála... jediná útěcha, že ti kluci mají tu mámu tak nějak radši.
2. matka: No, tím bych si nebyla tak jistá. Naše Janička je mi pořád za patama, ta se ode mě nehne ani na krok.
3. matka: No, to já bych zase nesnesla, aby se mi kluk motal věčně kolem nohou.
2. matka: Oni se ty děti musí trochu usměrňovat, to dá rozum. Některý děti jsou tak samostatný, že v jed-

nom kuse berou těm druhým jejich hračky!

3. matka (vstává): Prosím?!

Bezpochyby by si vjely do vlasů, kdyby je nevyrušila 1. matka, která se vrací – dítě také odložila někam do křoví a sladce se usmívá a přisedá na lavičku.

1. matka: Co to háčkujete?
3. matka: Ále to jsou jenom takový...
2. matka: Šatičky pro chlapečka.
3. matka: To víte, člověk musí pořád něco dělat...

Matky pokyvují hlavami a háčkují, světlo zhasíná.

5. obraz – babka za oknem

Náhle je ticho a tma, ozývá se vzdálená hudba z televize, která vychází z některého z panelá-

kových oken. Za jedním oknem babka, která celý den kouká ven. Zalévá kytky, a šmíruje. Teď někoho dole spatřila, schovává se za záclonou, aby ji neviděl, a když je si jistá, že se nedívá, zas vykukuje, vyklání se z okna, aby viděla, kam jde... a čas plyne, dlouho, nekonečně dlouho... najednou začne růst kytka za oknem pod babčinyma rukama. Roste neuvěřitelnou rychlostí, babka jen zírá, jak se kytka plazí z okna ven po baráku a dál a dál...

6. obraz – meditace

Někde v prostoru nacházíme opět tři ženy, tentokrát v domácím a nebo pracovním oblečení. Stojí bez pohybu a dívají se někam

stranou, jako by se zastavily uprostřed nějaké činnosti a my slyšeli jejich myšlenky. Tiše šeptají jedna přes druhou.

1. žena: Já jsem na to zapomněla jako na smrt, to mi řekla a pak začala rozebírat, co je to –
2. žena: můj muž mi říká, že je se mnou těžkej život a má pravdu, mám prý v sobě touhu –
3. žena: kdyby totiž lidi měli knoflíky vzadu, museli by každý ráno někoho poprosit, aby –
1. žena: vlastně smrt, jestli je to definitivní konec a nebo jestli věřím, že potom něco bude –
2. žena: po absolutnu, takový nároky sama na sebe i na druhý, se kterým se nedá žít, –

3. žena: je zapnul, to znamená, že by museli vylízt z tý ulity, ve který se naučili žít, z tý –
1. žena: těžko se s ní o tom bavit, nebo proč se s ní o tom vůbec bavit... já na tohle –
2. žena: že vlastně celou dobu polovina jeho bytosti neexistovala, byla úplně potlačená –
3. žena: soběstačnosti, sebestřednosti, věděli by, že je nesmysl pokoušet se to zvládnout –
1. žena: nemám, přitom zásadně odmítá Boha z toho důvodu, že dopouští války, nebo že –
2. žena: že už to nechce snášet, že tohle by nevydržel nikdo, že je chlap a líbí se mu i jiný –
3. žena: sám, nebo co by se dělo když by byl člověk na toho druhýho naštvanej, nechtělo –
1. žena: dopustí, že umíraj malý nevinný děti... já jí říkala, že Bůh dává člověku svobodu –
2. žena: by se ženský a že s nima chce spát a já to musím pochopit, že má tak velký srdce –

3. žena: ho o nic prosit, zároveň by věděl, že ten druhý se bez něj taky neoblíkně, když –
1. žena: že nezasahuje do jeho života, že se neprosazuje, pokud člověk sám nechce –
2. žena: a přitom kdyby věděl, jak mi to láme srdce, že po něm toužím, po jeho těle i duši –
3. žena: má zapínání na zádech, myslím, že by to bylo to nejlepší, co by nás všechny –
1. žena: ale když chce, když po tom touží, může proměnit všechno, vztahy, zdraví –
2. žena: po tom jeho smradu i nadávkách, že jsme jedno tělo a jedna duše, že to tak –
3. žena: mohlo potkat a taky by byla sranda, myslím, že toho je nejvíc třeba, smát se a... –
1. žena: peníze, všechno může být najednou jinak, to jsem jí říkala, protože to tak chápu... –
2. žena: prostě je a žádná, ani ta nejchytřejší, nejvíce sexy nána se mezi nás nevejde prostě...

Tyto samomluvy jsou z větší části improvizované, ukončí je příšerná hudba, která je vytrhne ze snění, popadnou tašku a jdou nakoupit.

7. obraz – tanec s taškami

1. žena s nákupní taškou se dá do pohybu, jde, jen tak taškou pohupuje, pak s ní začíná tančit podivný tanec, poté se přidá 2. žena, tančí s nákupní taškou, pak se sjednotí a tančí spolu, nakonec se k nim připojí 3. žena, tančí jen tak nenápadně se svou nákupní taškou, pak všechny tři spartakiádne dokončí sestavu. Končí jako podivná reklama na nákup, nebo co.

8. obraz – rodeo

Tanec je přerušen neuvěřitelným rachotem. Některé části domu se dávají do pohybu, vysouvá se obrovitá natáčka, obrovitá metla na šlehání a obrovský skládací metr. Vše je kovové a trochu nebezpečné. Tři ženy si předměty nejprve prohlíží, jejich tělo se pohybuje tak trochu jako ve snu, potom s nimi začnou vykonávat stále se opakující pohyby... to, co nás dnes jen obklopuje, zavalí nás jednou...

1. žena: Já už to doma s tím klukem nemůžu vydržet, to je příšerný! Od rána do večera se potácím po bytě a to dítě v jednom kuse řve! Já z toho můžu někdy zešílet... Tak jsem se byla zeptat v tom výzkumném ústavu a vezmou mě tam na plný úvazek, to je osum a půl hodiny. To znamená, že kluk půjde do jeslí a já abych vstávala ve čtyři hodiny, abych v šest byla v práci. Pak zase končím v půl čtvrtý a jesle se zavírají v půl pátý, tak to mám jen tak tak, abych to stihla. No, bude to ho-

nička, ale nakonec my ty peníze potřebujeme jako sůl, takže to není jenom, že já bych to s klukem doma nevydržela, i když teda, kolikrát si říkám, že já už to doma s tím klukem nemůžu vydržet, to je příšerný! Od rána do večera se potácím po bytě...

Pokračuje v monologu opět od začátku až do konce, přitom skládá a rozkládá obrovský metr a měří a měří a měří, možná si brzy tím metrem setne hlavu. Po chvíli začíná mluvit a pózovat s obří natáčkou žena č. 2, proto se řeč ženy č. 1 poněkud ztiší, ale pokračuje dál...

2. žena: No, o to by nebylo, ať si nosí na hlavě co chce, ale když za mnou přijde a povídá mi: Paní Nováková, vy jste u nás na patře snad nevytírala?! No já myslela, že mě raní mrtvice! Teď ona na sobě krajkové župánek, vlasy natočený, sem tam vykukuje nějaká ta natáčka, zmalovaná jak štetka s prominutím... a vy jste u nás na patře snad nevytírala! A já do toho dávám půl kila chlóru, aby to jak se patří páchlo! No, o to by nebylo, ať si

nosí na hlavě co chce, ale když za mnou přijde a povídá... (pokračuje dál v monologu, jen poněkud tišeji a vzpírá natáčku)

3. žena (má v ruce metlu na šlehání): Jak jste se mě minule ptala na ten recept na tu tvarohovou šlehaninu, co dělá moje babička, tak to je jednoduchý, jak facka. Vezmete dvě mísy, do jedny nasypete půl kila hladký mouky, vajíčko, osminku másla, půl prášku do pečiva a cukr podle potřeby. Teď to pořádně rozšleháte a pak to těsto prdnete na pekáč. V druhé míse rozděláte dva tvarohy, jedno vejce, trochu mlíka, pudink. Teď to pořádně rozšleháte... pak ten tvaroh namažete na to těsto a třičtvrtě hodiny pečete. A je to lahůdka, já to musím mít každé tejdě – jo a jak jste se mě minule ptala na ten recept na tu tvarohovou šlehaninu, co dělá... (pokračuje v monologu a rozhání se obrovskou metlou na šlehání)

Postupně dochází k zrychlování tempa, gradaci a řevu, ženy jsou čím dál uštvanejší, vyprávění už je vůbec netežší. To, co si vymyslely, s čím si pohrávaly, se zhmotnilo, dostalo vlastní sílu a začíná to proti nim útočit. Ženy se brání, obrovské objekty je uchvátí a rozdrtí, zůstanou ležet nehybně na scéně.

9. scéna – iluze sídliště

Stmívá se. Paneláková okna jsou modrá a blikají v nich pravidelně puštěné televize. Je slyšet jejich zvuk, také jednotlivé rozhovory lidí, podobně jako na začátku. V jednom okně se ještě objeví požárník (je to nejspíš záchodové okénko), stahuje si kalhoty a usedá, přitom si bručí něco pod fousy.

požárník: Jo, jo, já jsem tady tak akorát dobrej na hašení malejch požárů. Jo, jo, jo, to jsem já... frajer, sekyrku za pasem, to jsem já, to jo. Ale že z malýho požáru může bejt velkej, to ona neví. Bych ji chtěl vidět, jak pak zděšeně ječí a leze nahoru... to bych opravdu rád viděl... a čím by to asi hasila potom... hadrem na nádobí, nebo co by si na to vzala... no jo, sem tam někde utáhnout matičku, něco navolejovat, pohrát si, to jsem já, to jo, to jo. No jo. (natahuje kalhoty, splachuje a zavírá okénko)

1. okno

máma: No Péťo, ty vypadáš, ty sis ty kaťata zase zřídil! Podívej se na sebe! Já ti jednu takovou vrazím, že se tejden neposadíš!

dítě (brečí)

táta: Ale nech ho, to by ani nebyl kluk, kdyby měl čistý kaťata.

máma: Ty se ho ještě zastávej...

2. okno

žena: Tak to přines...

muž: Dobře, dobře, zatahni záclonu.

žena: Teď nikdo nekouká.

muž: Je to těžký, pomoz mi.

žena: To je nádhera a ty malinký tadyhle nahore...

muž: Ty jsou sladký, ty maličký...

3. okno

žena: Ale já nevím, co to dneska s Filipem bylo, byl jako vyměněnej.

muž: Ale prosím tě, ty zas naděláš.

žena: Takovej smutnej, víš?

muž: Tak na něj něco leze. Uvidíme zejtra... přineseš ten párek, nebo mám pojit hladý?!

žena: No dyť už jdu.

4. okno

žena: Pro svoji matku to snad uděláš, ne?

syn: Nevím, jestli jsi někdy byla opravdu mojí matkou.

žena: Jak to myslíš, Oldo?

syn: Tak, jak to říkám. Já jsem od tebe nikdy neslyšel před spaním pohádku, vždycky u mě byla babička nebo zkrátka někdo na hlídání.

žena: Byla jsem v divadle, Oldřichu...

syn: Nebul, mámo.

žena: Ale já nebrečím...

Během hovoru se postupně pozavírala všechna okna domu, dozněly rádia, utichly televize, dům usnul.

10. obraz – šílená

Dole podél paneláků směrem k pískovišti se plíží stařenka s kočárkem a panenkami. Zastaví se, rozhlíží se, jestli ji nikdo nepozoruje. Vyndává panenky, které pokládá za svoje děti, jednu po druhé na lavičku. Sama se usadí a přivře oči, jako by se vyhřívala na sluníčku, ale svítí už jen měsíc, je noc. Stařenka sebere na pískovišti zapomenutou bábovičku, pak naskládá hračky láskyplně zpátky do kočárku a odjíždí. Stále se otáčí, jestli ji nikdo neviděl...

Konec

V příštím čísle (vychází 30. září 2001)

najdete:

Vikiho Shocka

Rozhovor
s Nikolajem Savickým

Dobrou desku
o Radúze

Snad reportáž
Chcete být milionářem

Na shledanou příště!